

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Toimintaterapian koulutusohjelma

Iina Putkinen, Nina Ronkainen & Alina Unelius

Rullaten Repovedelle - Luontoreitin esteettö- myyskartoitus

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä

Putkinen Iina, Ronkainen Nina & Unelius Alina
Rullaten Repovedelle – Luontoreitin esteettömyyskartoitus, 42 sivua, 7 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta
Sosiaali- ja terveystieteiden osasto, toimintaterapian koulutusohjelma
Opinnäytetyö 2013
Ohjaajat: lehtori Tuula Hämäläinen, Saimaan ammattikorkeakoulu, yliopettaja
Niina Nurkka, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Repoveden kansallispuiston luontoreitin esteettömyyttä. Opinnäytetyön tehtävinä oli tehdä esteettömyyskartoitus Repoveitille, järjestää testipäivä, josta saadaan käyttäjäkokemuksia sekä laatia mahdollisia kehittämisehdotuksia Repoveden kansallispuiston esteettömän liikkumisen kehittäjille.

Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee luontoympäristön esteettömyyttä ja esteettömyyskartoituksia. Teoriaosuudessa on käsitelty luontoa toimintaympäristönä ja sitä, kuinka ympäristö vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin. Luonnon ainutlaatuisuutta ja vetoavuutta on pohdittu toiminnan terapeuttisen mallin kautta. Teoriaosuudessa käsitellään myös liikkumisen apuvälineitä.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin mittauspäivänä esteettömyyskartoituksen tiedonkeruulomakkeelle. Maaston kaltevuuseroja mitattiin vaaituskojeella. Testipäivänä kolme testaajaa kulki reitin edestakaisin. Yksi kulki peruspyörätuolilla, toinen maastopyörätuolilla ja kolmas lastenvaunujen kanssa. Testaajien etenemistä havainnoitiin ja heidät haastateltiin ryhmässä teemahaastattelun mukaisesti.

Opinnäytetyön tuloksista ilmenee, ettei reitti sovellu ilman muutoksia kuljettavaksi itsenäisesti pyörätuoleilla. Myöskin lastenvaunujen kanssa kulkeminen on vaikeaa. Kulkuväylän jyrkkyyden mukaan reitti luokitellaan vaativaksi. Suurimmat ongelmat esteettömyyden kannalta olivat epätasainen kulkuväylä ja Ketunlossin epäkohdat. Testaajat pitivät kuitenkin hienoista maisemista ja lähtivät mielellään uudestaan, mikäli reittiä kehitetään esteettömämmäksi.

Asiasanat: esteettömyys, liikkumisen apuvälineet, luonnon vetoavuus, luonnossa liikkuminen

Abstract

Putkinen, Iina, Ronkainen, Nina, & Unelius, Alina

Rolling to Repovesi – Accessibility Analysis of a Nature Trail. 42 Pages, 7 Appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Program in Occupational Therapy

Bachelor's Thesis 2013

Instructors: Senior Lecturer Tuula Hämäläinen, Saimaa University of Applied Sciences,

and Principal Lecturer Dr. Niina Nurkka, Saimaa University of Applied Sciences

The goal of this thesis was to develop/improve the accessibility of the nature trail at Repovesi National Park. The purpose of the study was to conduct an accessibility analysis for the "Reporeitti" Trail, to organize a testing day for user experiences and to compose possible ideas for improvement for the developers at Repovesi National Park.

The theory part of this study focuses on the accessibility of the natural environment and accessibility analysis. The main points include nature as an occupational environment and its connection to the well-being of a person. Nature's uniqueness and attractiveness are analyzed through the model of occupational therapy. The theory part also includes analysis of different assistive mobility tools.

The material of this study was collected during the testing day using the accessibility analysis survey form. A leveling machine was used to determine the slopes during the route. On the testing day three subjects traveled the route from one end to the other and back. One was using a basic wheelchair, the second used a cross-country wheelchair and the third traveled with a baby carriage. We analyzed the progress during the route and later conducted a group interview according to the theme interview concept.

The main result of the study was that it is not possible at this time to travel the route alone using a wheelchair. The same is true considering the baby carriage. For example according to the average slopes of the route it can be categorized as challenging. The largest problems from the viewpoint of accessibility were the uneven ground during the route and the "Ketunlossi"-cable ferry. However the testers found the route and scenery very enjoyable and would go again once the accessibility has been improved.

Keywords: accessibility, mobility assistive devices, being able to get outside and enjoy nature, attractiveness of nature

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Esteettömyys	6
2.1	Esteetön luontoliikunta.....	7
2.2	Esteettömyyskartoitukset	9
2.3	Liikkumisen apuvälineet.....	9
3	Luonto toimintaympäristönä.....	10
3.1	Toiminnan terapeuttisen voiman malli.....	10
3.2	Ympäristön vaikutus hyvinvointiin	13
4	Opinnäytetyön tavoite ja tehtävät.....	15
5	Opinnäytetyön toteutus.....	15
5.1	Testaajat	17
5.2	Aineiston keruu	20
5.2.1	Esteettömyyskartoitukset	20
5.2.2	Havainnointi ja haastattelu	21
5.3	Aineiston analysointi	22
5.4	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	24
6	Tulokset.....	25
6.1	Esteettömyyskartoitus.....	25
6.2	Haastattelu.....	28
6.3	Havainnointi	31
7	Kehittämisehdotukset	36
8	Pohdinta ja yhteenveto	38
	Lähteet.....	41

Liitteet

Liite 1	Turvallisuussuunnitelma
Liite 2	Kutsukirje
Liite 3	Päivän ohjelma
Liite 4	Esteettömyyskartoituksen tiedonkeruulomake
Liite 5	Teemahaastattelu
Liite 6	Havainnointilomake
Liite 7	Suostumuslomake

1 Johdanto

Suomi on metsien maa. Suomen maapinta-alasta 75% on metsää, mikä tekee siitä Euroopan metsäisimmän maan. Jokaista suomalaista kohti metsää on noin neljä ja puoli hehtaaria. (Forest 2012.) Ulkoilu ja metsässä liikkuminen ovat tärkeä osa suomalaisten vapaa-ajan viettoa, elämäntapaa ja kulttuuria. Kansallispuistojen kävijämäärät kasvavat jatkuvasti. Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi -tutkimuksen mukaan 96 % suomalaisista harrastaa jotakin ulkoilulajia vuoden mittaan. (Metla 2012.) Repoveden kansallispuisto valittiin vuoden 2012 retkikohteeksi (Repovesi 2012).

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Metsähallitukselle, kuinka Repoveden luontoreitti soveltuu henkilöille, jotka käyttävät liikkumisen apuvälineenä pyörätuolia tai lastenvaunuja. Raportoinnissa tästä kyseisestä luontoreitistä käytämme nimitystä Reporeitti, joka on meidän antamamme nimi kyseiselle reitille. Selvitämme, mitä muutostöitä tulisi tehdä reitin esteettömyyden parantamiseksi. Kiinnostus asian tutkimiseen syntyi mielenkiinnostamme esteettömyyttä kohtaan ja Metsähallituksen tarpeesta selvittää reitin esteettömyyttä. Opinnäytetyön tehtävänä on kartoittaa ja kehittää Repoveden Reporeitin esteettömyyttä, sillä luontoliikunta on monen ihmisen mielenkiinnon kohteena riippumatta fyysisestä kunnosta. Esteettömyys mahdollistaa luonnossa liikkumisen kaikille.

Suomen perustuslain mukaan *ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella* (Perustuslaki 2 luku, Perusoikeudet 6 § Yhdenvertaisuus, 1999). Toimintaterapeuttien Maailmanliiton Ihmisoikeuksien kannanoton mukaan kaikilla ihmisillä tulee olla tasavertainen oikeus osallistua toimintaan, jossa he voivat toteuttaa omia mahdollisuuksiaan ja kokea tyydytystä tavalla, joka sopii heidän kulttuuriinsa (Toimintaterapeuttien Maailmanliitto 2012). Jokaisen tulisi saada nauttia luonnosta samalla tavalla. Kansallispuistoja kunnostetaan jatkuvasti, ja muutostöitä tehtäessä esteettömyyden huomioon ottaminen on ensiarvoista.

Opinnäytetyö sopii toimintaterapeuttien toteutettavaksi, koska toimintaterapeuteilla on tietoa ja taitoa tukea niitä ihmisiä, joiden elämässä on esteitä ja rajoitteita. Ammatillisen osaamisen vuoksi toimintaterapeuteilla on velvollisuus tuoda yleisesti esille ihmisen toimintaa rajoittavia tekijöitä ja epäoikeudenmukaisuutta. Ammatillisena tavoitteena on parantaa ihmisten toimintaan osallistumista. (Toimintaterapeuttien Maailmanliitto 2012.)

2 Esteettömyys

Esteettömyys on laaja käsite. Se tarkoittaa kaikkien yhtäläistä mahdollisuutta osallistua työntekoon, harrastuksiin, opiskeluun ja kulttuuriin (Esteetön 2010). Esteettömyydellä pyritään edistämään ihmisten mahdollisuutta itsenäiseen liikkumiseen ja toimimiseen. Esteettömyyteen liittyy paljon myös yhteiskunnallisia tavoitteita, kuten liikkumisen tasa-arvon edistäminen, itsenäisen selviytymisen tukeminen, kestävän kehityksen ympäristön luominen sekä kaikille soveltuvan elinympäristön suunnitteluperiaatteet. (Mäkynen & Wiik 2004, 3) Tässä opinnäytetyössä esteettömyyttä tarkastellaan liikkumis- ja toimintaesteisten näkökulmasta.

Esteetön ympäristö on monelle ihmisryhmälle välttämätön, mutta siitä on myös hyötyä muille ihmisille. Ympäristö on silloin esteetön, kun se on jokaiselle käyttäjälle toimiva, turvallinen, looginen ja miellyttävä. (Esteetön 2010.) Esteettömyydellä mahdollistetaan yhdenvertainen kohtelu taustasta riippumatta (Ihmisoikeudet 2013).

Esteettömyydestä löytyy runsaasti kirjallisuutta ja aihetta on tutkittu paljon. Kirjallisuus ja useimmat tutkimukset käsittelevät kuitenkin rakennettua ympäristöä, esimerkkeinä Esteetön rakennus ja ympäristö – Suunnitteluopas ja useat opinnäytetyöt. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan luontoympäristön esteettömyyttä.

Ruotsissa tehdyssä oppaassa, Access to the forests for disabled people, kerrotaan, kuinka vaikeaa liikuntarajoitteisten ihmisten on päästä luontoon. Opas antaa vinkkejä metsäammattilaisille ja maanomistajille siitä, miten metsät voisivat olla kaikille käyttäjille esteettömpiä. Oppaan tarkoituksena on lisätä ymmär-

rystä siitä, millaista on elää erilaisten vammojen kanssa. Oppaassa on tarkat ohjeet esimerkiksi pysäköintipaikkojen toteutuksesta, polkujen leveyksistä sekä infotaulujen paikoista ja korkeuksista. Opas tarjoaa tietoa liikuntarajoitteisille luonnon esteettömyydestä, jolloin heillä on matalampi kynnyksensä lähteä virkistytymään luontoon. Oppaan on tuottanut Ruotsin metsähallitus osana Ruotsin ja Ranskan EU/LIFE-hanketta vuosina 2001–2005. (Skogsstyrelsen 2013.)

2.1 Esteetön luontoliikunta

Luonnossa liikkuvat ovat eri-ikäisiä ja toimintakyvyltään erilaisia. Väestön vanhetessa ja luontoliikunnan suosion kasvaessa esteettömyyden merkitys korostuu. (Metla 2012.) Esteettömässä ympäristössä jokainen voi liikkua ja harrastaa tasavertaisesti. Reitistö ja alueet ovat kaikkien saavutettavissa, ja ne ovat helposti hahmotettavissa ja hyvässä kunnossa. Hyvin suunniteltu ympäristö palvelee kaikkia käyttäjiään, ja se on ekologinen, esteettinen ja elinkaartiloudellinen. Esteetön ympäristö parantaa myös alueen arvostusta ja houkuttelee näin lisää kävijöitä alueelle. (Verhe, Ruti & Suomen Invalidien liitto 2007, 5.)

Esteetön ulkoilureitti rakennetaan siten, että se sopeutetaan kuhunkin luontoympäristöön. Esimerkiksi luontoreitille sopivat hyvin puusta tehdyt opasteet. Kaikille soveltuvan reitin tulee olla esteettömästi saavutettavissa, sen kulkuväylän tulee olla opastettu ja reitin tulee olla esteettömästi toimivien liikenneyhteyksien saavutettavissa. Reitien varrella tulee olla lepo- ja taukopaikkoja. Palvelu- ja huoltorakennukset, esimerkiksi vessat, rakennetaan tai kunnostetaan esteettömiksi. (Verhe ym. 2007, 6,9.)

Opastukset ohjaavat ja turvaavat kulkua. Niillä annetaan tietoa alueesta ja reiteistä. Opastuksen avulla ulkoilija löytää haluamansa ulkoilureitin palveluineen. Opaste sijoitetaan kulkuväylän ulkopuolelle paikkaan, jossa se on helposti havaittavissa ja luettavissa. Opasteiden tekstissä käytetään lyhyitä ja helppolukuisia lauseita, joita täydennetään kuvilla, symboleilla ja väreillä. Opasteet valaistaan hyvin. (Verhe ym. 2007, 7-10.)

Esteetön, yhtenäinen, turvallinen ja johdonmukainen kulkuväylä tulisi johtaa jo kotiovelta ulkoilupaikalle. Reitit tulisi toteuttaa siten, että niitä kulkemalla on mahdollisuus edetä törmäämättä, eksymättä, kompastumatta ja liukastumatta.

Reittien kalusteet sijoitetaan kulkuväylän ulkopuolelle. Valaistus huomioidaan, ja osoitekyltit erotetaan taustastaan. Kulkuväylän leveys määräytyy sijainnin, käyttöiheyden ja huoltotavan mukaan. Kulkuväylä rakennetaan vähintään 1,8 m leveäksi, jotta vastaantulijat voidaan ohittaa vaivatta. Kulkuväylän pinta toteutetaan luistamattomana, tasaisena ja tiiviinä. Irtohiekkaa vältetään, ja eri materiaalit liitetään toisiinsa ilman tasoeroa. Kulkua ohjataan myös erilaisilla rakenteilla, esimerkiksi reunakivetyksillä. (Verhe ym. 2007, 12–13, 15, 19.)

Ihanteellinen levähdyspaikkojen sijainti ulkoilureiteillä on 100–150 m välein. Levähdyspaikoille sijoitetaan penkkejä, ja niille varataan väljyyttä pyörätuolinkäyttäjille sekä lastenvaunujen kanssa liikkumista ja levähtämistä varten. Penkin ihannekorkeus on 500 mm. Penkin sivuille varataan vähintään 900 mm leveä lepotila pyörätuolille ja lastenvaunuille. Penkin eteen jätetään vapaata tilaa. Pyörätuolista voi siirtyä käsinojattoman penkin päähän. Esimerkiksi puusta saa tukevia, helppohoitoisia ja säänkestäviä penkkejä. Pöytä-penkki-yhdistelmässä pöytä ja istuimet tehdään erillisinä, jolloin pöydän ääreen on helppo istua. Pyörätuolinkäyttäjä pääsee helposti pöydän ääreen, kun siinä on ulokemainen pöytälevyn pää. (Verhe ym. 2007, 25–26.)

Pyörätuolilla liikuttavaksi soveltuvilla reiteillä on kaksi vaatimusluokkaa, helppo ja vaativa. Helpoksi luokiteltu pyörätuolireitti mahdollistaa liikkumisen pyörätuolilla omatoimisesti kelaten. Vaikeaksi luokitellulla reitillä pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee avustajan tai sähköpyörätuolin. (Luontoon. Reittien vaativuusluokittelu 2012.) Helpon pyörätuolireitin pituuskaltevuus on enintään 5 % (Verhe ym. 2007, 8).

Novari on tutkinut vuonna 2010 Yyterin virkistysalueiden luontopolkujen ja luontoliikuntareittien esteettömyyttä. Opinnäytetyö on osa Sataesteetön hanketta, joka toteutettiin Satakunnan ammattikorkeakoulussa vuosina 2009–2011. Novarin työn tarkoituksena on ollut kehittää Yyteristä mahdollisimman esteetön luontomatkaileukohde. Esteettömyyskartoitusten tuloksena kuitenkin selvisi, että sellaisenaan Yyterin virkistysalueet ja luontoreitit eivät ole esteettömiä. Novari pohdii myös, onko reittien muuttaminen esteettömämmiksi taloudellisesti kannattavaa ja houkuttelisivatko reitit tarpeeksi liikuntarajoitteisia käyttäjiä. Järkevin rat-

kaisu Novarin mielestä olisi suunnitella ja toteuttaa täysin uusi reitti vanhojen reittien korjaamisen sijaan. (Novari 2010.)

2.2 Esteettömyyskartoitukset

Esteettömyyskartoituksella saadaan objektiivista ja suositukset sekä määräykset huomioonottavaa tietoa rakennuksen tai muun ympäristön sopivuudesta eri käyttäjäryhmille. Sen avulla saadaan tietoon rakennuksen esteettömyystaso. Esteettömyystason arviointiin kuuluvat käytettävyys, turvallisuus, saavutettavuus ja esteettömyys. (Elämisen tuki Oy 2011.) Esteettömyyskartoitus pohjautuu maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä Suomen rakentamismääräyskokoelmaan, jotka asettavat vaatimuksia liikkumisesteettömälle rakentamiselle. Esteettömyyskartoituksen avulla kartoitetaan rakennuksen tarvittavat parannustoimenpiteet. Esteettömyyskartoitus on hyvä tehdä rakennuksen kaikkiin tiloihin, ei vain esimerkiksi asiakastiloihin. (Invalidiliitto 2009, 12.)

Esteettömyyskartoitus voi pitää sisällään mittaamista ja havainnointia. Kartoitusalueeseen voivat kuulua muun muassa katu- ja viheralueet, kulkuyhteydet, piha-alueet, sisäänkäynnit, wc-tilat, opastukset, valaistus ja akustiikka. Äänitason mittaaminen ei kuitenkaan sisälly esteettömyyskartoitukseen. (Invalidiliitto 2009, 12.)

Novari (2010) toteutti opinnäytetyönsä kartoitustutkimuksena kävelemällä arvioitavan reitin sekä mittaamalla digitaalisella vesivaa'alla polun kaltevuudet ja korkeuserot. Projektin aikana Yyterin kylpylähotellin asiakkaille järjestettiin kysely, jossa selvitettiin luontopolkujen esteettömyyden merkitystä ja sitä, olisiko esteettömille reiteille kysyntää. Kyselyn tulosten mukaan Yyterissä olisi kysyntää esteettömälle wc:lle ja polulle rannan tuntumaan. Tämän projektin aikana Yyterin ranta-aluetta alettiin jo kehittää esteettömäksi muun muassa asfalttipolun avulla sekä tarkastamalla rannan poikkilaudoituspolkujen kunto ja lisäämällä niiden viereen penkkejä. (Novari 2010.)

2.3 Liikkumisen apuvälineet

Apuvälineellä tarkoitetaan laitetta tai välinettä, joka edistää ihmisen toimintakykyä. Apuvälineitä käyttävät henkilöt, joiden toimintakyky on ikääntymisen, sai-

rauden, vamman tai kehitysviivästymän johdosta alentunut. (Salminen 2009.) Apuväline hankitaan mahdollistamaan ihmisen toimintaa, ei korvaamaan puutteita (Kruus-Niemelä, Pohjolainen & Alaranta 2009).

Liikuntarajoitteiset ovat yksi liikkumis- ja toimimisesteisten ryhmä. Liikunta- ja toimimisesteisillä henkilöillä liikkumiskyky ja itsenäinen toiminta voi olla sairauden, vamman, ikääntymisen tai muun syyn vuoksi heikentynyt joko väliaikaisesti tai pysyvästi. Vaikeuksia voi ilmetä aisteissa, liikkumisessa, hahmottamisessa, ymmärtämisessä ja oppimiskyvyssä. Liikkumis- ja toimimisesteisiksi luokitellaan myös esimerkiksi lastenvaunujen tai raskaiden kantamusten kanssa liikkuvat, koska myös he kohtaavat esteitä liikkumisessaan. (Tiehallinto 2002.)

Liikkumisen apuvälineellä tarkoitetaan välinettä, jolla omatoiminen tai avustettu liikkuminen on mahdollista. Liikkumisen apuvälineillä mahdollistetaan esimerkiksi ihmisen sosiaalisten kontaktien ylläpito, omatoiminen asiointi ja harrastaminen. (Stakes 2006.) Liikkumisen apuvälineiden avulla ihminen pystyy säilyttämään riippumattomuutensa ja mahdollisuuden huolehtia omista asioistaan (Malike 2012). Tämän opinnäytetyön toteutuksessa käytimme kolmea erilaista apuvälinettä, maastopyörätuolia, peruspyörätuolia ja lastenvaunuja, joista kerrotaan tarkemmin toteutus-kohdassa.

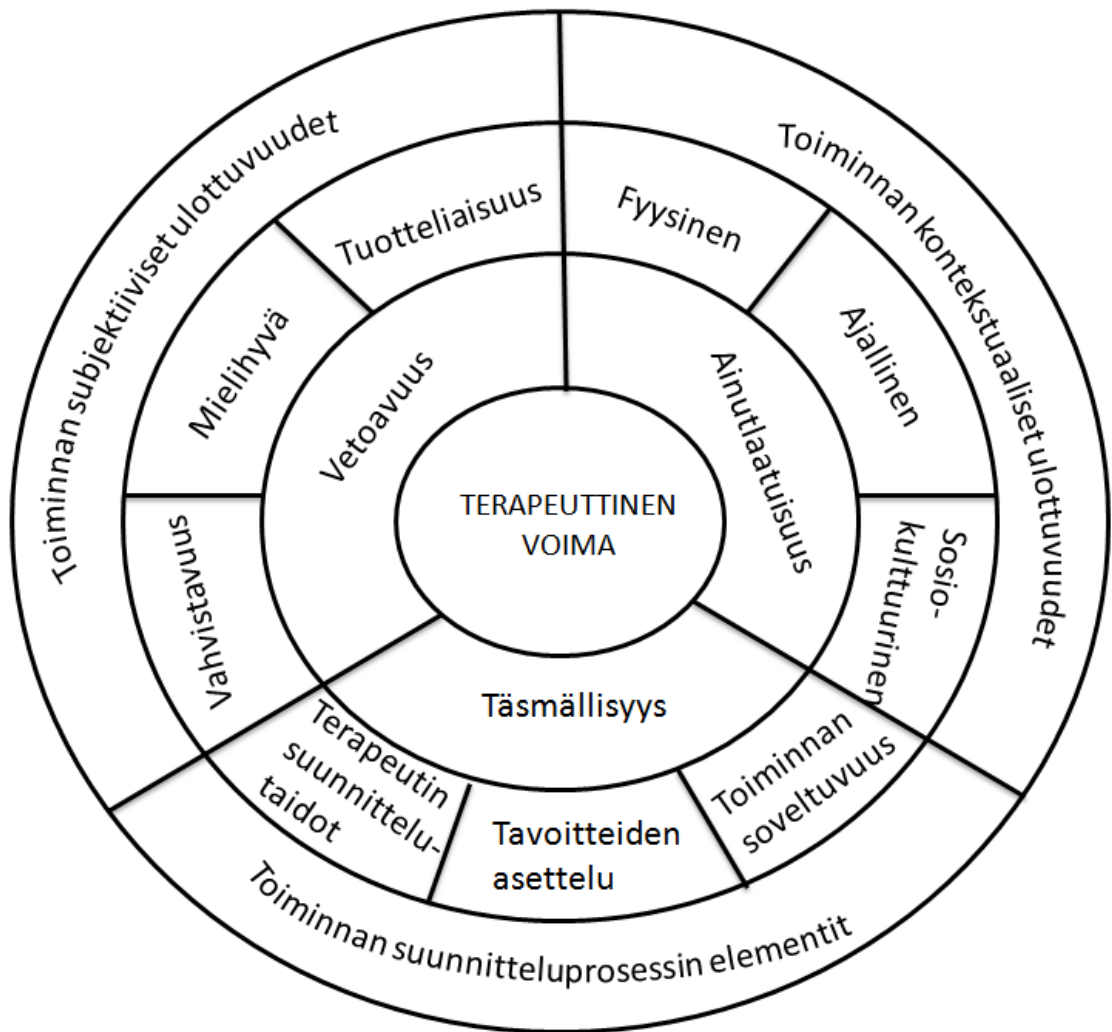
3 Luonto toimintaympäristönä

Luonto tarjoaa monia mahdollisuuksia erilaisiin elämyksiin ja liikuntamuotoihin. Luonnossa voi irtaantua arjesta ja kokea iloa ja haasteita. Luonto on erinomainen ympäristö testata taitoja ja ylittää omia rajoja. (Verhe ym. 2007, 5.)

3.1 Toiminnan terapeutin voiman malli

Piercen toiminnan voiman malli kuvaa toiminnan terapeutin voimaa ja sen käytön prosessia toimintaterapiassa. Pierce jakaa toiminnan terapeutin voiman (Kuva 1) vetoavuuteen (appeal), ainutlaatuisuuteen (intactness) ja täsmällisyyteen (accuracy). (Pierce 2003, 9–11; Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2011, 118–119)

Tässä opinnäytetyössä syvennytään kahteen ensimmäiseen osa-alueeseen ympäristön vetoavuuden ja ainutlaatuisuuden näkökulmista. Malli toimii viitekehystenä opinnäytetyöllemme luonnon kutsuvuuden ja ainutlaatuisuuden kokemusten kautta, eli selkiyttää sitä, miksi ihmiselle luonnossa toimiminen voi olla merkityksellistä.

Kuva 1. Toiminnan terapeuttisen voiman malli (Hautala, ym. 2011)

Toiminnan vetoavuus, eli kutsuvuus, muodostuu ihmisen omakohtaisista kokemuksista, joita ovat toiminnan vahvistavuus (restoration), mielihyvä (pleasure) ja tuotteliaisuus (productivity). Toiminta voi olla kutsuvaa siksi, että se on tuottavaa, se tuottaa mielihyvää tai se vahvistaa eli auttaa keräämään energiavarastot jälleen täysiksi. Näistä koostuvat toiminnan subjektiiviset ulottuvuudet. (Pierce 2003, 9–10; Hautala ym. 2011, 118–119.) Näitä kokonaisuuksia ei aina voi eritellä toisistaan, koska sama toiminnallinen kokemus voi olla yhtä aikaa kaik-

kia edellä mainittuja (Pierce 2003, 45). Luonnossa toimiminen voi tarjota näitä kaikkia yhtäaikaisesti, jonka vuoksi ihminen tahtoo toistaa tätä toimintaa. Esimerkiksi marjojen poimiminen tai kalastaminen voi yhtäaikaisesti olla sekä tuotavaa, eheyttävää että mielihyvää lisäävää toimintaa.

Toiminnasta tekee ainutlaatuisen erilaiset ympäristöt, ajallinen (temporal), sosiokulttuurinen (sociocultural) ja fyysinen (spatial). Näistä kaikista osa-alueista koostuvat toiminnan kontekstuaaliset ulottuvuudet. Toiminta on aina yhden ihmisen hänen omassa kehossaan kokema, yksittäinen ja tiettyyn aikaan sidottu. Ajallista ympäristöä ovat muun muassa vuodenajat, vuorokausirytmii ja viikonpäivät. Nämä muokkaavat ihmisen toimeliaisuutta. Esimerkiksi lepoaika jakautuu usein yöaikaan, mutta uniaika voi vaihdella aamuvirkkujen ja iltavirkkujen välillä. Sosiokulttuuriseen ympäristöön kuuluvat sosiaaliset ja kulttuuriset lähtökohdat. Toiminnan sosiaalista ulottuvuutta voidaan tarkastella toiminnan osallistujamäärästä käsin. On olemassa toimintoja, joihin on sitouduttava yhdessä ryhmänä sekä toimintoja, joissa voidaan toimia rinnakkain tai yksin. Esimerkiksi lautapelin pelaamisessa kaikkien pelaajien on sitouduttava toimintaan, mutta televisiota voidaan katsoa yksin ryhmässä ilman yhteistyötä. Kulttuurin osa-alueet vaikuttavat ihmisen toimintaan tapojen ja tottumusten kautta. Fyysinen ympäristö lähtee aina ihmisen oman kehon aistimuksista. Kehon kokemukseen kuuluvat maut, hajut, esineet, äänet ja toiset ihmiset, eli kaikki se mitä ympärillä on. Toimintoihin lähtökohtana ovat fyysiset yksilölliset ominaisuudet viireystilasta omiin erityispiirteisiin. (Pierce 2003, 10–11, 152–156, 170–173, 198–202.)

Luonnossa kehon kokemuksia voidaan kokea hyvin laajalti, ja tämän vuoksi luonnon merkitys ihmiselle on usein suuri. Luonnossa toimiminen on talvi- ja kesäaikaan hyvin erilaista erityisesti talven tuomien liikkumisen haasteiden sekä valon määrän vaihtelun vuoksi. Kesä on yleisesti aktiivisempaa luonnossa liikkumisen aikaa. Luontoympäristössä voidaan toimia vuoroin yksin ja yhdessä. Esimerkiksi telttaa kasattaessa kaikilla toimijoilla on yhteinen tehtävä, mutta vaeltaessa ryhmässä omatoimisesti jokainen kokee vaelluksen omalla tavallaan.

Toiminnan täsmällisyys koostuu terapeutin suunnittelutaidoista (therapist design skill), tavoitteiden asettelusta (collaborative occupational goal generation) ja toiminnan soveltuvuudesta (precision fit of intervention goal). Tämä tarkoittaa sitä, että toimintaterapeutilla on oltava kokonaisvaltainen ymmärrys asiakkaan tilanteesta, jotta hänelle voidaan tarjota juuri oikeanlaista toimintaa. (Pierce 2003, 11–12; Hautala ym. 2011, 121.) Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä syvemmin tätä osa-aluetta.

3.2 Ympäristön vaikutus hyvinvointiin

Joidenkin uskomusten mukaan oikeanlainen ympäristö voi auttaa trauman tai sairauden jälkitilasta selviämässä. Professori Cutchin käyttää termiä terapeutinen maisema (therapeutic landscape) viitatakseen erityisten paikkojen parantaviin vaikutuksiin. Kiinalainen tunnettu oppi, Feng Shui, perustuu myös paikan harmonian kautta ihmisen hyvään oloon. Ihmiset kokevat usein vahvaa tunnetta, siitä että ovat niin sanotusti väärässä paikassa ja voivat kokea olonsa jopa sairaaksi sen vuoksi. Esimerkkinä koti-ikävä tuomat fyysiset vaikutukset. Nämä perustuvat ihmisen omakohtaisiin tuntemuksiin. Yhtä oikeaa parantavaa ympäristöä ei ole olemassa, koska jokainen kokee paikat ja tilat omalla tavallaan. Ihmisen ja paikan välisessä vuorovaikutuksessa voi syntyä dramaattisia tai hyvin pieniä sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Jokaisella ihmisellä on omat erityiset paikkansa, joilla on hänelle itselleen jotakin henkilökohtaista merkitystä. Nämä paikat ovat yksilölle usein tunneperäisesti niin tärkeitä, etteivät muut ihmiset ymmärrä paikan merkitystä. (Hasselkus 2011 42–43, 52.)

Silvennoinen, Tyrväinen, Korpela ja Ylen (2007) ovat tutkineet, mitä luonto merkitsee ja miten se vaikuttaa kaupunkilaisten psyykkiseen hyvinvointiin. Tutkimuksen mukaan kaupunkilaiset pitävät mielipaikkanaan aitoa luontoympäristöä. Kaupunkiympäristössä viheralueet ovat mieluisimpia. Vastajien mielestä tärkeintä luonnossa on rauha, hiljaisuus, tuoksut, äänet ja vapauden tunne. Tutkimuksen mukaan viher- ja luontoalueiden käyttö lisää positiivisia tuntemuksia. Tutkimuksessa todettiin tuntemusten olevan yhteydessä käytettyyn aikaan ja käyntikertojen tiheyteen. Luontokokemuksella todettiin olevan selvä yhteys psyykkiseen hyvinvointiin. Kokemus lisää positiivisia ja vähentää negatiivisia

tuntemuksia. Vastaajat kokevat luontoreiteillä, kaupungin ulkopuolella enemmän elpymisen kokemuksia kuin kaupungissa sijaitsevilla ulkoilureiteillä. (Silvennoinen, Tyrväinen, Korpela & Ylen 2007.)

Sieväsen ja Neuvosen (2011) mukaan ulkoilu on hyvin suosittu harrastus. Jopa 96 % aikuisväestöstä ulkoilee, ja ulkoilevien ikääntyvien osuus on noussut kulu- neen kymmenen vuoden aikana. Samaan raporttiin kuuluvan Korpelan ja Paro- sen tekemän ”Ulkoilun hyvinvointivaikutukset” -selvityksen mukaan luontoon liittyvät harrastukset olivat virkistävimpiä ja tuottivat enemmän mielihyvää kuin muut vapaa-ajan harrastukset. Tutkimustuloksien mukaan ulkoliikunta rakenne- tussa ympäristössä ei ole niin elvyttävää kuin luonnossa. Elvyttävimpiä ympäris- töjä ovat metsä- ja peltoympäristöt, joissa vesi on lähellä. Tutkimuksessa ei löy- detty eroja eri luontoympäristöjen tekemistä emotionaalisista vaikutuksista. Ky- seisen tutkimuksen pääasiallisena tuloksena on, että luonnossa oleminen vai- kuttaa ulkoilijoiden hyvinvointiin lähinnä elpymiskokemusten kautta. (Sievänen & Neuvonen 2011.)

Taka-ahon (2005) mukaan luonto vaikuttaa erityyppisten tunteiden kokemiseen. Luontokokemus on tervehdyttävä kokemus. Siihen liittyy henkisen hyvinvoinnin tunteita muun muassa oman itsensä kanssa olemisena. Taka-aho kuvailee luontokokemuksen hyvin merkittäväksi, koska se tukee ihmistä oman elämänsä eläjänä. Se vähentää kiireen ja hektisyyden tunnetta ja näyttäytyy vastapainona materialistisille arvoille. Taka-ahon mukaan luontokokemus estää luonnossa liikkujan vieraantumista itsestään ja voi toimia terveyden ylläpitäjänä. Hän kui- tenkin painottaa, että hänen tutkimuksensa on tehty terveysalalla koulututtavil- le, ja se on tutkittaviin ja heidän henkilökohtaisiin kokemuksiinsa sidottu, jolloin sitä ei voida yleistää koko väestöön. (Taka-aho 2005.)

Ulkoilun vaikutusta hyvinvointiin ja toimintakykyyn ovat tutkineet myös Purho ja Koivisto (2008). He selvittivät hoitohenkilökunnan näkemyksiä ikäihmisten ulkoi- lusta. Tutkimuksen mukaan viherympäristöstä nauttiminen on ikääntyneelle fyy- sisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lähde. Lähtökohtana ulkoilulle on oltava aina ihmisen omat tarpeet ja tottumukset. Ikääntyneet haluavat päästä päivittäin säästä huolimatta ulkoilemaan apuvälinein tai muiden ihmisten avus- tuksella. Hyvinvointiin ei kuitenkaan tutkimuksen mukaan riitä pihapiirissä oles-

kelu, vaan hyvinvointia lisää yksilöllisesti suunniteltu laitosympäristöstä poistuminen kuten retket. Ulkoilun konkreettisina vaikutuksina tutkimuksessa ilmeni ruokahalun lisääntyminen sekä toimintakyvyn ja mielialan paraneminen. (Purho & Koivisto 2008.)

4 Opinnäytetyön tavoite ja tehtävät

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Repoveden luontoreitin esteettömyyttä. Erityisesti tarkkailun kohteena on reitillä oleva Ketunlossi, joka on selkeä haaste esteettömyyden kannalta.

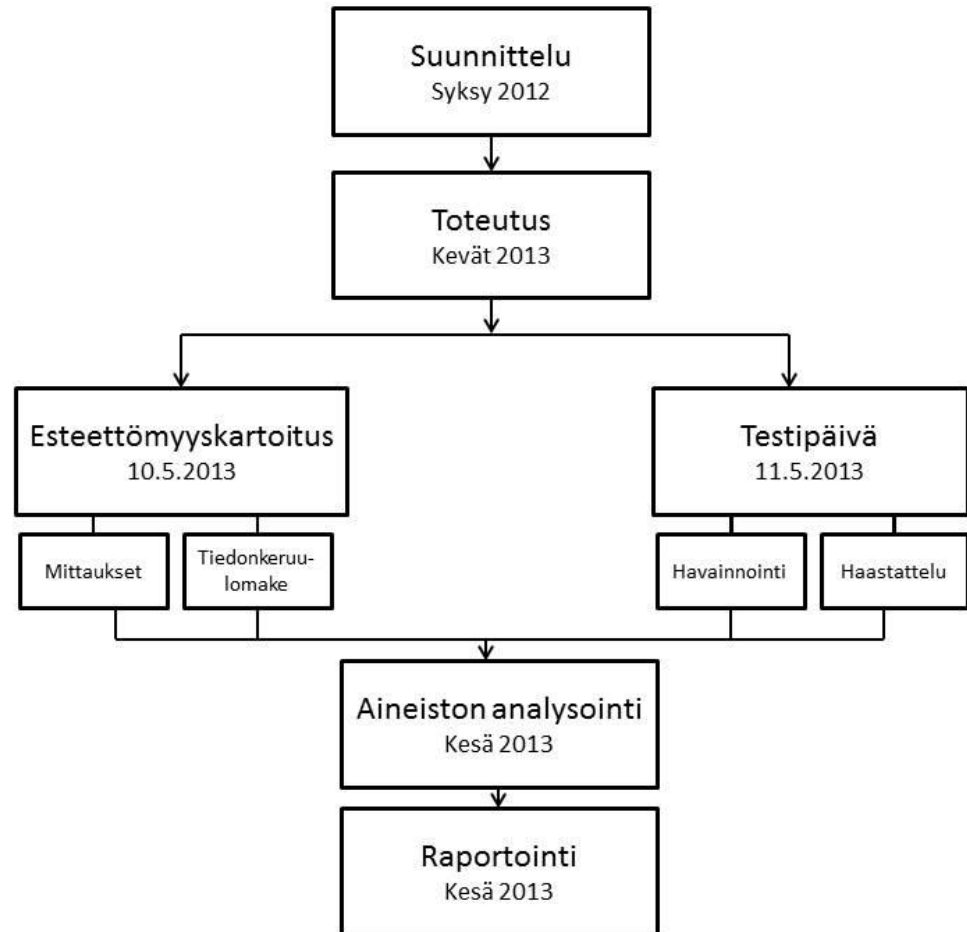
Opinnäytetyön tehtävät:

1. Tehdä esteettömyyskartoitus Repoveden kansallispuiston Reporeitille.
2. Järjestää testipäivä, jossa testataan Reporeitin esteettömyyttä ja selvitetään käyttäjäkokemuksia.
3. Laatia ehdotuksia Repoveden kansallispuiston esteettömän liikkumisen kehittäjille.

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön yhteistyökumppaniksi valittiin Metsähallitus, koska heillä oli tarvetta kartoittaa esteettömyyttä Repoveden kansallispuistossa. Repoveden kansallispuistoa kehitetään jatkuvasti ja esteettömyyskartoitukset tulevat tarpeeseen. Repoveden puistonhoitaja on suunnitellut esteetöntä reittiä ja hän kaipasi käyttäjäkokemuksia varsinkin Reporeitistä. Tämän työn käytännön toteutus päätettiin tehdä kyseiseen puistoon. Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2012 suunnitteluvaiheella ja päättyi raportointiin kesällä 2013 (Kuva 2). Opinnäytetyössä kartoitettiin Repoveden Reporeitin esteettömyyttä mittaamalla muun muassa kulkuväylän kaltevuutta. Lisäksi havainnoitiin testipäivään kutsuttujen testaajien ja heidän avustajiensa etenemistä reitillä. Kokemustietoa saatiin haastatteleamalla testaajia ja avustajia. Esteettömyyskartoituksessa huomioitiin reitin

pysäköintialue, kulkureitti, opastukset, huussit, varauskoda ja tulentekopaikka sekä niiden lähiympäristöt. Toteutus jakautui kahteen osaan: mittauspäivään ja testipäivään. Testipäivää ennen tehtiin turvallisuussuunnitelma (Liite 1). Toteutuksen jälkeen tulokset analysoitiin ja kirjoitettiin raporttiin. Yhteistyökumppani, Metsähallitus, saa käyttöönsä opinnäytetyössä kerätyt tulokset ja kehittämisehdotukset.

Kuva 2. Aikataulu.

Repoveden retkeilyalue nimettiin vuonna 2003 kansallispuistoksi. Se sijaitsee Kaakkois-Suomessa Kouvolan ja Mäntyharjun rajalla. Jylhine maisemineen Repoveden kansallispuisto on yksi Etelä-Suomen suosituimpia retkeilykohteita. (Luontoon. Repoveden reitit 2012.) Kävijämäärät ovat vuosien varrella kasvaneet ja kävijät kansainvälistyneet. Suosituimmat nähtävyydet ovat Lapinsalmen riippusilta, Ketunlossi, Kuutinkanava, Mustavuoren näkötorni ja Olhavanvuori.

Puistossa on mahdollista liikkua ja harrastaa monin eri tavoin. Repovedellä voi esimerkiksi meloa, pyöräillä, kiipeillä, kalastaa ja marjastaa. Vaellusreittejä on helpoista vaativiin. (Repovesi 2012.)

Esteettömyyskartoitukset tehtiin Reporeitille (Kuva 3). Reporeitti ei ole virallinen reitti Repoveden kansallispuistossa. Se on antamamme nimi tälle kyseiselle reitille, jolle esteettömyyskartoitus tehtiin. Reitin pituus edestakaisin mitattuna on noin kolme kilometriä. Reitti alkaa Lapinsalmen pysäköintialueelta. Lapinsalmen pysäköintialue on Repoveden suosituin sisäänkäynti ja siellä on paljon paikoitustilaa myös linja-autoille. Lapinsalmelta löytyy reitistön opaskartta, info-aula ja huussit. Sisäänkäynniltä alkaa Ketunlenkki, jota Reporeitti seuraa. Lapinsalmelta on noin 0,6 kilometrin matka Ketunlossille. Reporeitti kulkee Katajajärven rantaa pitkin Ketunlossille. Ketunlossilla jokainen retkeilijä pääsee kokeilemaan lautturina oloa, kun lossi vedetään köyden avulla Kapiaveden toiselle rannalle. Lossin jälkeen reitti jatkuu poltetun metsän läpi. Noin 0,8 kilometrin päässä lossilta poiketaan Ketunlenkiltä Määkijän suuntaan. Risteyksestä on noin 0,3 kilometrin matka Määkijän nuotiopaikalle. Nuotiopaikalta löytyy kaivo, varauskota, avoin kota, puuliiteri, huussi ja muutama pöytäryhmä.

Kuva 3. Reporeitti

5.1 Testaajat

Testaajille lähetettiin etukäteen kutsukirje (Liite 2), suostumuslomake (Liite 3) ja päivän ohjelma (Liite 4). Testaajista kaksi kulki pyörätuolilla, toinen maastopyörätuolilla ja toinen omalla peruspyörätuolillaan. Yksi testaaja kulki lastenvaunu-

jen kanssa. Opinnäytetyötä varten haluttiin kolme testaaajaa, jotka käyttivät kyseisiä apuvälineitä ja jotka olivat valmiita lähtemään reitille. Tällöin jokaisella tätä opinnäytetyötä tekevällä oli myös yksi havainnoitava. Testaajien avulla selvitettiin, kuinka reitin voi kulkea peruspyörätuolilla itse kelaten ja maastopyörätuolilla työnnettynä. Reitin testaaminen lastenvaunujen kanssa tuo Repovedelle tärkeää tietoa lapsiperheen selviytymisestä reitillä. Testaajien oli mahdollisuus keskeyttää opinnäytetyöhön osallistuminen missä vaiheessa tahansa.

Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan lähemmin niitä liikkumisen apuvälineitä, joita testaajilla oli käytössään. Apuvälineet olivat maastopyörätuoli (Hippocampe), peruspyörätuoli sekä lastenvaunut. Näiden apuvälineiden kanssa luonnossa liikkumisessa on usein haasteita. Epätasainen ja vaihteleva maaston pinta on ehkä näistä haasteista suurin. Testipäivän tarkoituksena oli selvittää, miten Reporeitillä eteneminen käytännössä onnistuu testaajilta, jotka käyttävät pyörätuolia tai lastenvaunuja arjessaan.

Peruspyörätuoli

Pyörätuoli toimii liikkumisapuvälineenä silloin, kun liikkuminen ei onnistu kävelyn apuvälinein. Pyörätuoli mahdollistaa käyttäjän omatoimisen tai avustetun liikkumisen. Samalla tuetaan myös muuta toimintakykyä. Pyörätuolinkäyttäjä voi istua tuolissa lähes koko valveillaoloajan, mikä edellyttää tuolilta monia käyttö- ja säätöominaisuuksia. Pyörätuoli valitaankin sen mukaan, mikä on henkilön yksilöllinen tarve liikkua ja toimia. (Töytäri, Koistinen, Hiltunen & Leivo 2004, 129, 136.)

Pyörätuolia käyttävät ovat hyvin eri asteisesti vammautuneita. Vammautumisen taso sekä pyörätuolin ominaisuudet vaikuttavat pyörätuolinkäyttäjän toimintakykyyn. Vaikeuksia pyörätuolia käyttäville henkilöille aiheuttaa esimerkiksi liian ahtaat kulkuväylät ja liian suuri sivukaltevuus kulkuväylillä. (Kunto 2012.) Aktiivipyörätuolit lisäävät monien pyörätuolin käyttäjien toimintakykyä, koska ne ovat normaalia pyörätuolia kevyempiä, kapeampia ja pienempään tilaan koottavia. Aktiivipyörätuoleja pystytään muokkaamaan yksilöllisesti taatakseen käyttäjälleen mahdollisimman omatoimisen liikkuvuuden. Aktiivipyörätuolit ovat lisäksi

helpommin työnnettäviä kuin normaalit pyörätuolit. (Disabled living foundation 2009.)

Testaaja oli tapaturmassa selkäydinvamman saanut nuori mies. Hän käytti testipäivänä omaa TiLite tr-pyörätuoliaan, jota hän käyttää myös arjessaan päivittäin. Testaajan käsivoimat ovat hyvät eikä hänellä ole yläraajan toiminnan häiriöitä. Pyörätuoli on kevyt ja kestävä titaanirunkoinen aktiivipyörätuoli, joka menee hyvin pieneen kasaan (TiLite 2013). Pyörätuolissa on esiin käännettävät työntökahvat.

Hippocampe

Hippocampe on erilaisiin maastoihin soveltuva vapaa-ajan monitoimituoli. Siinä on kolme leveää ilmalla täytettyä rengasta, jotka mahdollistavat liikkumisen hankalissakin maastoissa. Hippocampen avulla voi liikkua vain avustettuna. Hippocampe on helppo kuljettaa, koska se on kevyt ja mahtuu pieneen tilaan. Sitä pystyy hinaamaan esimerkiksi kanootin perässä, jolloin vesiteitsekin siirtyminen on mahdollista. Tuolissa on tukeva istuin, käsinojalliset sivutuet, niskatuki ja turvavyöt. Maastopyörätuolilla pystyy liikkumaan vaikeastikin liikuntarajoitteinen ihminen avustajan kanssa. (Malike 2012.)

Testaaja oli keski-ikäinen MS-tautia sairastava nainen. MS-tauti on keskushermoston sairaus, jossa immuunijärjestelmä toimii virheellisesti ja hyökkää itseään vastaan. (MS-liitto 2013.) Testaajan kehonhallinta on sairauden myötä heikentynyt huomattavasti. Kävelen liikkuminen on hidasta ja hän tarvitsee siihen ulkopuolista apua. Arjessaan testaaja käyttää peruspyörätuolia.

Lastenvaunut

Nykypäivänä on helppo harrastaa monipuolisesti lasten kanssa. Lastenvaunut on kehitetty niin, että ne mahdollistavat liikkumisen luonnossa pientenkin lasten kanssa. Turvallisuus ja mukavuus on taattu. Myös ergonomia on otettu monissa vaunuissa huomioon. Vaunujen työntöaisat ovat säädettäviä ja ergonomisesti muotoiltuja. Myös kopat tukevat lapsen ergonomista asentoa. (Vaunuaitta 2012.) Rattaisiin on mahdollista liittää erilaisia lisävarusteita, muun muassa varjalan- ja pääntukia asennon parantamiseksi (Töytäri ym. 2004, 135).

Testaaja oli nuori äiti, jolla ei ole toimintakyvyn rajoituksia. Hän kulki Phil & Teds Vibe-merkkisillä vaunuilla, joissa matkasi reilu vuoden ikäinen lapsi. Vaunuissa on kaksi pyörää takana ja yksi edessä. Pyörät ovat suuret ilmakumirenkaat ja etupyörä on kääntyvä ja lukittuva. Istuinosan selkänojaa saa säädettyä makuu- ja istuma-asentoon. Vaunut ovat kevyet, ja niissä on tilava tavarakori.

5.2 Aineiston keruu

Opinnäytetyö tehtiin laadullisen tutkimuksen keinoin, joten osallistujamäärä oli pieni ja toivottu aineisto kokemukseen pohjaavaa. Tutkimalla tarpeeksi tarkasti pientä joukkoa voidaan saada selville asioita, jotka muut samassa tilanteessa olevat kokevat samalla tavoin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 181–182).

5.2.1 Esteettömyyskartoitukset

Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin Kaisa Hirvosen (2009) tekemää opinnäytetyötä Esteettömyyskartoitusmenetelmän soveltaminen luontoympäristöön. Hirvonen on muokannut erilaisia esteettömyyskartoitusmenetelmiä niin, että ne soveltuvat myös luontoympäristöön (Hirvonen 2009). Mittausten ja havainnoinnin avuksi muokattiin Hirvosen opinnäytetyöstä löytyvää esteettömyyskartoituksen tiedonkeruulomaketta Reporeitin havainnoimiseen sopivaksi. Esteettömyyskartoituksen tiedonkeruulomake (Liite 5) auttoi huomioimaan reitin esteettömyyteen liittyvät olennaiset asiat. Lomakkeen avulla kerättiin tietoa esimerkiksi siitä mitä on hyvä mitata mittanauhalla tai mihin asioihin pitää kiinnittää huomiota, kun tarkastellaan kulkuväylää.

Mittauspäivänä mukana oli yksi rakennustekniikan opiskelija. Mittausvälineenä käytettiin vaaituskojetta, jonka käyttöön olimme saaneet lyhyen opastuksen. Rakennustekniikan opiskelija oli tottunut käyttämään vaaituskojetta, joten hän oli päävastuussa kojeen käytöstä. Vaaituskojeella saa reitin korkeuserot tarkasti selville. Vaaituskalustoon kuuluu vaaituskoje, jalusta ja vaaituslatta (korkea mittakeppi). Koje asetetaan alustalle, ja kojeen linssin läpi katsotaan korkeus latasta. Vaaituskojeen tuloksista laskettiin Reporeitin kaltevuuseroja. Lisäksi mittanauhalla mitattiin esimerkiksi kulkuväylän leveyttä, opastaulun lukukorkeutta ja Ketunlossia. Mittauksilla hankittiin numeerista tietoa reitin vaativista paikoista. Tiedon avulla voitiin antaa tarkempia kehittämissuhteita. Esteettömyysmitta-

uksien lisäksi havainnoitiin kulkuväylän esteettömyyteen vaikuttavia juurakoita ja suuria kiviä. Havainnoinnin tulokset dokumentoitiin valokuvaamalla ja tekemällä muistiinpanoja.

5.2.2 Havainnointi ja haastattelu

Testipäivänä mukana oli varalta yksi ylimääräinen maastopyörätuoli, jos peruspyörätuolilla eteneminen ei olisi onnistunut. Mukana oli myös valokuvaaja, joka oli vastuussa päivän taltioinnista. Lisäksi mukana oli kolme avustajaa, jotka auttoivat maastopyörätuolien kuljettamisessa. Peruspyörätuolilla kulkeva tarvitsi yhden avustajan.

Kokoontuminen tapahtui Lapinsalmen pysäköintialueelle, jossa käytiin läpi päivän kulku. Päivän aikana pidettiin kaksi pidempää yhteistä taukoa, joiden aikana testaa- jia haastateltiin teemahaastattelun mukaisesti (Liite 6). Yhteiset tauot ja teemahaastattelut pidettiin Määkijän nuotiopaikalla sekä palatessa pysäköintialueella.

Jokaisen testaa- jän mukana kulki yksi havainnoija, eli tämän opinnäytetyön tekijä. Havainnoinnin tueksi ennen testipäivää tehtiin havainnointilomake (Liite 7) niistä kohdista ja asioista, joihin testipäivän aikana kiinnitettiin huomiota. Testipäivän aikana havainnoijat merkitsivät omaan karttaansa reitillä olevat liikkumisen kannalta haastavat ja etenemisen kannalta helpot kohdat. Havainnoinnin tueksi sekä haastavat että helpot kohdat valokuvattiin. Havainnoinnin aikana tehtyihin huomioihin palattiin teemahaastattelussa. Havainnointi tässä opinnäytetyössä oli muodoltaan reaktiivista eli kohteet olivat tietoisia havainnoinnista.

Havainnoinnin yleisenä haittana on sen vaativuus ja tiedon tallentamisen haasteellisuus, jolloin joitakin havaintoja voi unohtua. Havainnoitaessa kaikki tapahtumat ovat ainutkertaisia eikä niitä voida enää toistaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 37–38.) Reitin aikana suoritettuna havainnoinnin tehtävänä oli saada tietoa siitä, kuinka testaa- jat toimivat reitin aikana ja mitkä kohdat näyttivät haastavilta. Havainnoinnin hyvänä puolena on, että sen avulla saadaan suoraa ja välitöntä palautetta reitin esteettömyydestä.

Teemahaastattelussa aihepiirit ovat tiedossa ennakkoon, mutta kysymysten järjestystä ja muotoa ei ole ennalta suunniteltu. (Hirsjärvi ym. 2013, 208.) Teemahaastattelu suoritettiin ryhmähaastatteluna nuotiopaikalla, ja se nauhoitettiin videokameralle sekä nauhurille. Taltioimisen ansiosta aineistoa voitiin käydä jälkikäteen lävitse yksityiskohtaisemmin. Teemahaastattelulla saadaan testaa- jilta tietoa heidän henkilökohtaisista ajatuksistaan, tuntemuksistaan, kokemuksis- taan ja uskomuksistaan reitin esteettömyyden suhteen (Hirsjärvi ym. 2013, 185).

Ryhmähaastattelun etuna on monelta ihmiseltä yhtäaikaaisesti saatu informaatio haastateltavasta aiheesta. Riskinä haastattelutilanteessa ovat erilaisten per- soonien ryhmässä toimimisen ongelmat. Valtahierarkia vaikuttaa suuresti ryh- män puheenaiheisiin ja puhujiin. Haastattelutilanteessa on hyödyllistä olla use- ampi haastattelija, jotta saadaan esille kaikkien haastateltavien ajatukset tee- maan liittyen sekä pysytellään sen hetkessä teemassa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 65.)

Haastattelu mahdollistaa aineistonkeruussa joustavuuden, koska kysymyksiä voidaan muokata haastateltavia myötäillen ja selventäen tilanteen mukaan. Haastattelun teemat tuovat testaa- jille vapauden kertoa heitä eniten reitissä mie- tityttäneet seikat. Haastattelun vaarana on, että testajat antavat sosiaalisesti miellyttäviä vastauksia. He voivat esimerkiksi yhtyä toisen testajan puheeseen, tai hiljainen osallistuja voi jäädä dominoivimpien taakse. Mahdolliset virhetulkin- nat sekä tilannesidonaisuus tulee ottaa huomioon tuloksia analysoidessa. (Hirsjärvi ym. 2013, 205-207.)

5.3 Aineiston analysointi

Tämän opinnäytetyön aineiston analysointi aloitettiin heti toteutusvaiheen jäl- keen. Haastattelun ja havainnoinnin analysointi tehtiin sisällönanalyysin periaat- teiden mukaisesti. Analysoitavat osa-alueet olivat mittaustulokset ja niistä tehdyt kuvaajat sekä havainnot ja haastattelut. Ensimmäinen vaihe analysoinnissa oli haastattelujen litterointi.

Litteroinnilla tarkoitetaan nauhoitetun aineiston muuttamista kirjalliseen muo- toon. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimuskysymyksestä. Kun analyysin koh-

teena ei ole kieli ja kielen käyttö, eikä hienosyinen vuorovaikutus, ei litterointia välttämättä tarvitse tehdä erityisen tarkkaan. Tärkeintä on, että kaikki oleellinen tulee kirjattua ylös. (KvaliMOTV 2013.) Tässä opinnäytetyössä litteroitava materiaali jaettiin kolmeen osaan ja jokainen opinnäytetyöntekijä litteroi yhden osuuden. Litteroitavana oli videokuvattu ja erikseen äänitetty haastattelu. Litteroitavaa materiaalia oli ajallisesti yhteensä noin 30 minuuttia. Oman litterointiosuutensa jälkeen jokainen teki toisen litteroimaan osaan mahdollisia korjauksia. Koko materiaali litteroitiin, jotta mitään tärkeää ei jäisi pois. Litteroidusta tekstistä oli helppo etsiä vastauksia tutkimuksen tavoitteisiin. Litteroitua aineistoa tästä tuli noin kahdeksan sivua. Tätä aineistoa lähdettiin pelkistämään seuraavassa vaiheessa, jossa aineistoa analysoitiin ja luokiteltiin laadullisen sisällön analyysin mukaisesti.

Laadullinen analyysi etsii säännönmukaisia yhtäläisyyksiä tutkimustuloksista. Näin ollen samankaltaisten tuloksien seasta erottuu erilaisia käsityksiä, jotka tulee suhteuttaa kokonaisuuteen. Analysoinnissa ei aliarvioida poikkeavia tuloksia vaan ne vahvistavat säännön ja tuovat monipuolista näkökulmaa aiheeseen. Havainnot ja mittaukset pyritään yksinkertaistamaan mahdollisimman pieniksi havaintojoukoiksi. (Alasuutari 2011, 41-42.)

Reporeitti jaettiin osiin, jolloin jokaista osiota pystyttiin tarkastelemaan erikseen. Reitin osuudet olivat: pysäköintialue, infotaulu, reitti ennen lossia, lossi, reitti lossin jälkeen ja nuotiopaikka, jonka alueella on huussit, varauskota, puuliiteri, kaivo. Myös päivän aikana tehdyt havainnot luokiteltiin. Reitin kolmesta tärkeimmästä osasta koottiin kaaviot, joista ilmenee kunkin osuuden hyvät ja huonot puolet sekä kehittämissuhteudet testaajien näkökulmasta. Kaaviot on tehty Microsoft Power Point –ohjelmalla, ja niistä on tehty mahdollisimman yksinkertaiset. Kaavioiden on tarkoitus selkeyttää saatuja tuloksia.

Mittauspäivän tulokset merkittiin esteettömyyskartoituksen tiedonkeruulomakkeelle (Liite 5). Vaaituskojeen tulokset merkittiin ylös, ja maaston korkeuserot laskettiin tuloksista käyttäen apuna Microsoft Excel –ohjelmaa. Excel-ohjelmalla piirrettiin myös kuvaajat maaston jyrkkyyseroista (Kaavio 1).

5.4 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Eettisessä tutkimuksessa tulee antaa tutkimukseen osallistuvien henkilöiden itse päättää osallistumisestaan. Tällöin kunnioitetaan tutkimukseen osallistuvien henkilöiden itsemääräämisoikeutta. Tutkimuksen kaikki vaiheet tulee olla läpinäkyviä tutkimukseen osallistuville henkilöille jo etukäteen. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tulee olla kykeneviä ymmärtämään, mihin he sitoutuvat ja mitkä ovat riskit. (Hirsjärvi ym. 2013, 23.) Riskillä tarkoitetaan esimerkiksi tutkimuksen aikana tapahtuneita onnettomuuksia, kuten kaatuminen osallistuttaessa tämän opinnäytetyön testipäivään.

Tässä opinnäytetyössä on otettu huomioon, että testipäivän osallistujat ymmärtävät, mihin ovat osallistuneet. Heillä on lisäksi oltava mahdollisuus kysyä mieltä askarruttavia seikkoja. Alusta lähtien on myös huomioitu testaaajien vapaaehtoisuus. Kaikilla on ollut mahdollisuus koska tahansa keskeyttää osallistumisensa, vaikkakin heiltä on ilmoittautumisen yhteydessä toivottu sitoutumista osallistumiseen.

Valo- sekä videokuvaamiseen on kysytty lupa jokaiselta testipäivään osallistuvilta testaajalta ja avustajalta. Osallistujien henkilöllisyys ei tule selviämään raportoinnissa tai artikkelissa ilman henkilökohtaista suostumusta. Jokainen testaaaja on allekirjoittanut asiaan liittyvän suostumuslomakkeen (Liite 7) ja hyväksynyt näkyvänsä tunnistettavasti raportoinnin valokuvissa. Raportoinnissa on kuunneltu ja kunnioitettu yhteistyökumppanin mielipidettä.

Toteutettu haastattelu oli muodoltaan ryhmähaastattelu tiettyjen teemojen ympärillä. Ryhmähaastattelun etuna on, että toinen haastattelijoista voi keskittyä sen hetkiseen keskusteluun kun toinen valmistautuu jo seuraavaan teemaan. Ryhmähaastattelun taltioinnissa tulee huomioida mikrofoniin määrä sekä etäisyys haastateltavista. Usein tarvitaan useampi kuin yksi tallennusväline. Pelkkien mikrofoniin avulla taltioitu materiaali tuottaa vaikeuksia analysointivaiheessa, koska tällöin ei nähdä kuka puhui milloinkin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 65.)

Tutkimuksen reliäabeliutta, eli toistettavuutta ja validiutta, eli pätevyyttä, tulee arvioida jokaisen tutkimuksen kohdalla. Tutkimuksen pääperiaate on, että sen tulokset ovat mitattavissa uudestaan tutkijasta riippumatta. Tutkimus siis ei tä-

ten anna sattumanvaraisia tuloksia. Pätevä, validi tutkimus antaa tulokseksi juuri niitä asioita, joita sen on ollut tarkoitus mitata tai tutkia. Se siis vastaa tarpeeseen. Esimerkki epäpätevästä tuloksesta on väärin ymmärretty kysymys, jonka vastaus ei vastaa tutkijan alkuperäiseen ajatukseen. (Hirsjärvi ym. 2013, 231–232) Haastatteluaineiston laadukkuuden riskinä on huono laatu, joka voi tarkoittaa muun muassa äänitteiden huonoa kuuluvuutta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185).

Tallennusvälineinä käytettiin videokameraa ja nauhuria, jotka sijoitettiin haastattelun ajaksi molempiin päihin haastateltavien pöytää. Haastattelija jakoi puheenvuoroja mahdollisimman tasapuolisesti niin, että jokainen haastateltava sai sanottua oman mielipiteensä jokaisesta teemasta. Haastattelutilanteessa ei kiihdytty, vaan annettiin aikaa vastata teemoja koskevaan keskusteluun. Videokameran avulla pystyttiin palaamaan haastattelutilanteeseen analysointivaiheessa ja näkemään, kuka testaaajista puhui. Reitin lopuksi paluumatkan perusteella toteutettu pikahaastattelu suoritettiin pelkän nauhurin avulla. Nauhurin pohjalta aineiston analysointi oli haastavampaa, mutta aineiston niukkuuden vuoksi se onnistui arvioiden perusteella luotettavasti.

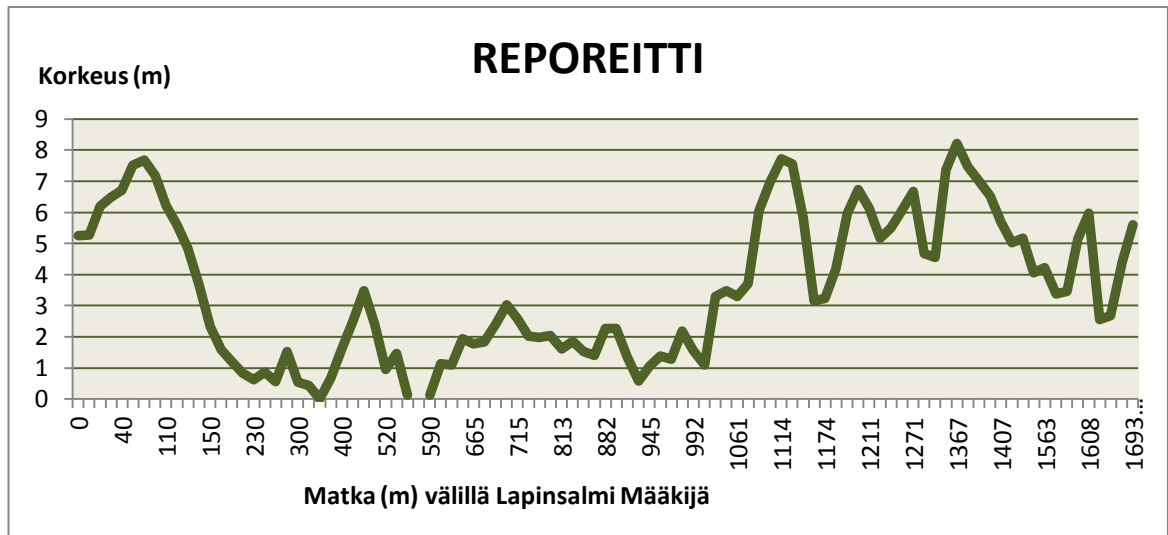
6 Tulokset

Tulokset koostuvat mittauspäivänä reitistä tehdyistä havainnoista, muistiinpanoista, valokuvista ja vaaituskojeella saaduista numeerisista tuloksista. Vaaituskojeen tuloksista laskettiin reitin korkeus- ja kaltevuuseroja. Lisäksi tuloksia ovat testipäivänä tehdyt havainnot testaaajien liikkumisesta Reporeitillä ja ryhmähaastattelusta saatu testaaajien kokemustieto reitin hyvistä ja huonoista puolista sekä heidän antamansa kehittämisehdotukset reitille.

6.1 Esteettömyyskartoitus

Vaaituskojeella saaduista tuloksista tehtiin kaavio Reporeitistä (Kaavio 1). Kaaviossa näkyy koko reitin korkeuserot. Korkeuseroista laskettiin kulkuväylän jyrkkyyksiä. Pyörätuolireitin pituuskaltevuus saa olla enintään 5 %, jotta reitillä on mahdollista liikkua itsenäisesti pyörätuolilla kelaten (Verhe ym. 2007, 8). Reporeitin kulkuväylän pituuskaltevuus oli suurimmalta osalta alle 5 % tai hieman sen

yli. Lossin jälkeen maaston pituuskaltevuus oli kuitenkin monessa kohtaa lähellä kymmentä prosenttia. Jyrkin mäki oli 1640 metrin kohdalla, jolloin kaltevuus oli 10,65 %. Tämän tyyppisellä vaativalla reitillä pyörätuolinkäyttäjän tulee varautua liikkumaan avustajan kanssa (Verhe ym. 2007, 8).

Kaavio 1. Reporeitin korkeuserot järven pinnasta.

Seuraavassa esteettömyyskartoituksen tiedonkeruulomakkeen avulla saamme tuloksia.

Pysäköintialue

Pysäköintialueen P-merkki sijaitsee noin 500 metriä ennen parkkialuetta, mutta itse pysäköintialueella ei ole P-merkkiä. Pysäköintialueella ei ole merkittyjä autopaikkoja. Se on tasaisella maalla, jossa ei ole suuria pituus- tai sivukaltevuuksia. Pintamateriaalina on sora. Kohteessa ei ole ISA-tunnuksella (kansainvälinen liikkumisesteisen symboli) merkittyjä autopaikkoja.

Opastaulu

Kansallispuiston tultaessa on opastaulu, joka on katettu ja helposti havaittavissa. Opastaulu on kuitenkin sijoitettu testaamamme Reporeitin ulkopuolelle. Esimerkiksi pyörätuolilla liikkuvan täytyy opastaulun nähdäkseen tehdä pieni ylimääräinen lenkki ja palata sen jälkeen takaisin parkkialueelle, josta Reporeitti alkaa. Opastaulun lähelle pääsy on mahdollista. Opastaulussa on käytetty selkeää kirjasintyyppiä, ja siinä on selkeitä symboleja ja alueen kartta. Opastaulun

pintamateriaali ei ole heijastamaton. Kartassa ei ole merkitty "Olet tässä" – kohtaa.

Kulkuväylä

Kulkuväylä vaihtelee helposti kuljettavasta hyvin haastavaan. Parhaimmillaan kulkuväylä on yli 1,8 metriä leveä ja sen pintamateriaali on tasaista, helppokulkuista metsämaata. Reitillä on myös hyvin haastavia kohtia. Toisinaan polku on vain 70 senttiä leveä, ja siinä on erittäin paljon kiviä, liukkaita juuria, kantoja, mutaa ja vettä. Kapealla polulla ei juurikaan ole ohituspaikkoja. Reitin kaltevuus on useissa kohdissa lähellä kymmentä prosenttia ja enimmillään hieman yli kymmenen prosenttia. Kulkuväylällä ei ole porrasaskelmia eikä käsijohteita, eli kaidejärjestelmää. Reporeitti ei ole ennen tätä esteettömyyskartoitusta virallinen reitti, joten siihen ei ole omaa opastusta. Reporeitillä ei myöskään ole tietotauluja.

Lossi

Laiturin leveys on 137 senttimetriä ja siinä on kaiteet. Laiturin ja lossin välillä on putoamisvaaraa aiheuttava tasoero. Lossin sisäänkäynti on 91 senttiä leveä. Sisäänkäynnillä on 21 senttimetrin korkuinen porras lossiin. Lossi on mitoiltaan 185 x 250 senttiä. Lossissa on 120 senttimetrin kaiteet. Lossissa ei ole penkkejä. Lossi etenee köydestä vetämällä.

Varauskota

Kodalle on opastus, mutta sieltä pois päin ei. Alueen pintamateriaalina on sora. Kotaan johtaa leveä, nouseva tie. Nousua tulee noin 25 metriä, ja tämän osuuden jyrkkyys on 5,4 %. Polulla ei ole käsijohteita, mutta kulkuväylä rajautuu selkeästi aitaan. Kodan sisätiloihin on porrasaskelma. Sisäänkäynti on helppo huomata, ja se on katettu. Sisäänkäyntitasanne on puusta tehty kova ja märkänäkin luistamaton.

Nuotipaikka

Varauskodan yhteydessä sen ulkopuolella on erillinen nuotipaikka. Sen alusmateriaali on soraa. Nuotipaikan ympärillä on monen istuttavia istuimia, jotka

on tehty puusta. Istuimet ovat 43 senttimetriä korkeita. Nuotion ääreen vievän kulkuväylän leveys kapeimmalta kohdalta on 171 senttiä. Juomavettä saa noin 60 metrin päässä olevasta kaivosta. Kaivolle pääsy on haastavaa sen ympärillä olevien kivien takia. Polttopuut nuotiopaikkaan sijaitsevat puuliiterissä, joka sijaitsee noin 30 metrin päässä nuotiopaikasta. Liiterissä on maassa valmiiksi pilkottuja polttopuita. Liiteriin johtaa erittäin jyrkkä ja vaikeakulkuinen alamäki. Sisälle liiteriin on korkea kynnys.

Huussi

Huussille ei ole opastusta. Huussille vievä kulkuväylä on leveä, alaspäin viettävä mäki. Pintamateriaali on soraa. Kulkuväylällä on isoja kiviä, monttuja ja yksi puu. Huussin sisääntulon reunalla on putoamisvaaraa aiheuttava tasoero. Huusseja ei ole merkitty ukko- ja akkasymboleilla. Huussin sisääntulo on katettu ja sisäänkäynnin edessä on kulkua ohjaava pintamateriaali ja sisäänkäyntitasanne. Huussin sisätilat ovat tilavat. Istuin on 50 senttimetrin korkeudella, ja istuinta reunustaa molemmin puolin käsitet, jotka eivät ole ylösnostettavia. Käsitukien korkeus toisistaan on 85 senttiä. Huussissa ei ole roskasäiliötä, käsienpesumahdollisuutta, naulakoita tai pöytätasoa.

6.2 Haastattelu

Infotaulu

Testaajat pitivät infotaulua selkeänä ja helposti luettavana. Teksti oli sopivan kokoista. Testaajista oli ikävää, kun infotaulun takia joutui kiertämään turhan lenkin. Pintamateriaalina oleva sora vaikeutti varsinkin peruspyörätuolin käyttäjän liikkumista.

Pysäköintialue

Pysäköintialueen pintamateriaalina sora vaikeutti liikkumista. Autoille pyörätuolinkäyttäjille ei ollut omaa autopaikkaa.

Niin no tietysti miun näkökulma ku mie autoilen ite pyörätuolin kans. Miulle pitää ehdottomasti löytyy sellanen reunapaikka, ettei kukaan aja, vaik joku tietämätön aja siihen viereen ja siihen ei mahu. (Pyörätuolinkäyttäjä)

Kulkuväylä ennen lossia

Testaajat pitivät tätä maastopätkää reitin helpoimpana ja esteettömimpänä osana. Maastopyörätuolilla ja lastenrattailla kulkeneiden mielestä maasto oli helpokulkuista ja hienoa. Polku oli tarpeeksi leveä. Maasto oli toisinaan sivukaltevuudeltaan hyvinkin epätasainen. Polun sivusuuntainen kaltevuus vaikeutti liikumista.

Lossi

Testaajien mielestä lossi oli hieno, ja he ajattelivat sen olevan varsinkin lapsille kiva kokemus. Lossi myös tuntui turvalliselta; laidat olivat sopivan korkuiset, joten ainakaan aikuinen ihminen ei pääsisi siitä tippumaan. Laiturin ja lossin leveys oli riittävä, jotta niissä mahtui kulkemaan. Lossi oli kuitenkin niin pieni, ettei siinä mahtunut varsinkaan maastopyörätuolin kanssa kääntymään. Maastopyörätuolissa ollut koki myös laiturin leveyden vain juuri ja juuri riittäväksi. Laituri lossille ei ollut yhtenäinen, vaan välillä on maata. Tällä osuudella ei myöskään ollut kaiteita. Lossin isoin ongelmakohta testaajien mielestä oli kynnyksen lossissa. Pyörätuolinkäyttäjät eivät päässeet itsenäisesti lossista pois, ja lastenrattaistenkin kanssa se oli haastavaa. Lossissa laitojen ja laiturilla käsijohteiden ja laiturin välisissä laudoissa oli suuria aukkoja, jotka tuntuivat vaarallisilta pikkulapsille. Lossin käyttö yleisesti oli aluksi hankala ymmärtää ja lossia oli raskasta vetää.

Mä aattelin sitä et jos lapsen ois jättäny siihen niinku seisomaan ni ne oli tosi isot ne raot, et siis niitten lautojen välissä, et se ku ois menny kattoo sitä sit vetä ni se ois muljahtanu siit välistä. (Lastenvaunujen kanssa kulkenut)

Kulkuväylä lossin jälkeen

Maasto-osuus heti lossin jälkeen oli testaajien mielestä kaikista haastavin. Kulkuväylä oli kapea, todella kivikkoinen, juurakkoinen ja kaikin puolin haasteellinen. Esimerkiksi vaunujen työntäminen vaati kovaa keskittymistä. Luonnosta ja maisemista ei ehtinyt nauttimaan, kun piti koko ajan pitää katse maastossa ja tarkkailla, mitä esteitä seuraavaksi eteen tulee. Peruspyörätuolilla liikkuminen maastossa oli melkein mahdotonta, koska reitin joutui kulkemaan lähes koko-

naan kahdella pyörällä. Maastopätkällä oli vaikeita sivukallistumia ja jyrkkiä mäkiä. Myös levähdyspaikat puuttuivat.

Varauskota

Varauskodan ympäristö oli testaajien mielestä upea ja paikka oli todella hienoksi laitettu. Ulkona oleva tulisija oli tilava, siihen mahtui helposti sytyttämään nuotion ja paistamaan makkaraa. Puuliiteriin ja kaivolle ei kuitenkaan pyörätuolin kanssa pääse. Myöskään itse varauskotaan ei portaiden ja luiskan puutteen vuoksi päässyt pyörätuolilla. Pienten lasten kanssa matka varauskodalle koettiin liian pitkäksi. Pyörätuolinkäyttäjät tarvitsisivat avustajat mukaan, sillä yksin he eivät voisi kodalle asti lähteä.

Huussit

Huussit (Kuva 4 a) olivat testaajien mielestä tilavat. Kaiteita oli kuitenkin aivan liian vähän. Pönttö oli huussissa keskellä lattiaa. Tällöin pöntöllä istuva ei saa takaa tukea ja on vaarassa pudota. Pönttö tuntui myös liian korkealta. Lapinsalmen pysäköintialueen huussiin oli ramppi, mutta vessaan pääsy oli haasteellista, sillä luiska oli sijoitettu osittain kallion päälle.

Ja sit se pönttö on sillai hassusti, se on liian korkee, että jalat ei yllä niinku lattiaan, ja sit puuttuu kaiteet niinku takaa, elikkä sillä, jolla ei oo tasapainoo, keikkaa sinne taakke aika komeesti ja siin on iso tapaturmariski. Liian vähän kaiteita on niinku missään. (Hippocampella kulkeneen avustaja)

Yleisiä huomioita

Yleisesti testaajat pitivät reittiä kauniina. Maisemat ja näköalat olivat hienoja. Toisaalta taas jossain kohtaa reittiä olevat kaatuneet puut ja ryteiköt eivät miellyttäneet testaajien silmää. Takaisinpäin tultaessa reitti oli testaajien mielestä haastavampi mäkien ja kivikkoisuuden vuoksi. Myös väsymys on voinut vaikuttaa testaajien mielipiteisiin. Pyörätuolinkäyttäjät eivät suosittelisi reittiä toisille pyörätuolinkäyttäjille.

6.3 Havainnointi

Pysäköintialue

Lastenvaunut ja maastopyörätuoli kulkivat hyvin soralla. Pysäköintialue vaikutti selkeältä. Testaajat tiesivät, mihin päin suunnata. Peruspyörätuolille sora oli todella vaikea alusta liikkua. Pienet etupyörät uppoavat soraan (Kuva 4 b), jolloin on kelattavat takapyörien varassa. Peruspyörätuolille on helpompaa kiertää sora-hiekka-alueita pitkin, jotka ovat tasaisempia peruspyörätuolilla liikkumiseen.

Kuva 4 (a & b). Invahuussin ja pintamateriaalin haasteet.

Maastopätkä ennen lossia

Vaunut kulkevat hyvin metsässä. Myös maastopyörätuoli kulkee hyvin polulla. Polku on tarpeeksi leveä, jotta maastopyörätuolia työntävät avustajat mahtuvat tuolin ympärille hyvin. Välillä pintamateriaali vaihtuu soraksi, jolloin peruspyörätuolilla on vaikea kulkea. Peruspyörätuolilla maaston kaltevuudet eivät aiheuta ongelmia (Kuva 5). Lastenvaunujen kanssa kulkevan on vaikeaa kulkea polulla,

jossa on suurta sivukaltevuutta ja jossa vaunujen pyörä meinaa toistuvasti ajautua pois polulta. Polussa ei ole aina selkeää reunaa, jolloin lastenvaunujen pyörä putoaa helposti pois polulta. Maastopyörätuolin kanssa haastavimpia ovat jyrkät alamäet, jolloin avustajien on tehtävä paljon töitä, jottei pyörätuoli lähde hallinnasta.

Kuva 5. Esimerkki helppokulkuisesta polusta.

Lossi

Lastenvaunut ja peruspyörätuoli mahtuivat nousemaan lossiin kyytiin hyvin (Kuva 6 a). Myös maastopyörätuoli mahtui juuri ja juuri lossiin. Lossi on vakaa (Kuva 6 b). Pienet kynnykset laiturin ja maa-alueen välillä eivät tuottaneet ongelmia. Laituri on tarpeeksi leveä, joten esimerkiksi apuvälinettä käyttävän ohittaminen onnistuu ongelmitta. Laiturien välinen maa-alue oli taas hyvin kapea. Lossin liikuttaminen pyörätuoleista käsin ei onnistu, sillä lossi on jäykkä ja vaijeria vetäessä on hankala pitää tuolia samalla paikallaan. Kookkaan maastopyörätuolin kanssa siirtyminen lossiin on suunniteltava tarkoin, ja itse siirtyminen vaatii useamman kuin yhden avustajan. Kynnyksestä huolimatta peruspyörätuolilla kulkenut ja lastenvaunuja työntänyt pääsivät lossiin omin avuin. Lossin lat-

tialaudat ovat pitkittäin, jolloin peruspyörätuolin renkaat uppoavat lautojen väliin (Kuva 6 c). Lossista poistuminen on haasteellisinta kynnyksen takia. Vain lastenvaunujen kanssa kulkenut pääsi omin avuin lossista pois, kun taas pyörätuoleilla kulkeneet tarvitsivat tähän avustajan (Kuva 6 d).

Kuva 6 (a, b, c & d). Lossi.

Maastopätkä lossin jälkeen

Lastenrattailla pystyi kiertelemään kiviä ja kantoja sulavasti (Kuva 7 a). Toisaalta etupyörän pyöriessä se jäi toisinaan jumiin sivuttain kantoon tai kiveen. Kun etupyörän laittoj lukkoon, kivien ylittäminen onnistui hyvin. Vaikeimmissa kohdissa rattaita pystyi vetämään perässä. Rattaiden matala tavaransäilytyskori otti kiinni korkeimpiin kiviin. Maastopyörätuoli pysyi isommissakin maan kallistumisissa vakaana, joten kaatumisen vaaraa ei ollut (Kuva 7 b). Tuolin työntäminen vaihtelevassa maastossa oli kuitenkin hyvin raskasta. Varsinkin ylä- ja alamäissä täytyi miettiä jokainen kiven tai kannon ylitys erikseen. Maa-aines kivien ja juurakoiden välissä oli sopivan napakkaa myös peruspyörätuolille kulkea. Haastava maasto oli todella vaikea kulkea peruspyörätuolilla. Suuret korkeuserot, kivet, kosteat juurakot ja mutainen maa eivät edesauta kulkemista. (Kuva 7 c & d) Polku oli myös hyvin kapea, jolloin ohittamis- tai levähdyspaikkoja ei juurikaan ollut.

Kuva 7 (a, b, c & d). Maaston haasteellisuuksia.

Varauskota

Itse kotaan ei pyörätuoleilla päässyt, koska sinne ei ollut luiskaa (Kuva 8). Kodan pihalla olevat pöydät olivat liian korkeat ja penkit kiinteät, jolloin maastopyörätuolissa istuva ei pääse pöydän ääreen. Puuliiteriin pääsy oli pyörätuoleilla mahdotonta.

Kuva 8. Määkijän varauskota.

Reporeitti yleisesti

Lastenvaunujen kanssa reitin olisi kulkenut varmasti reilussa puolessa tunnissa. Peruspyörätuolilla liikkuminen oli haastavinta ja näin myös hitainta. Reitti kuljettiin kodalle reilussa kahdessa tunnissa ja kodalta takaisin reilussa tunnissa. Lastenvaunujen kanssa kulkenut ei tarvinnut liikkumisessa apua missään kohdassa, toisin kuin pyörätuoleilla kulkeneet. Varsinkin peruspyörätuolilla kulkenut oli hyvin uupunut reitin jälkeen.

7 Kehittämisehdotukset

Taulukkoon 1 on lyhyesti koottu reitin jokaisen kohdan haasteet ja kehittämisehdotukset.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET	
HAASTEET	
INFOTAULU	<ul style="list-style-type: none"> •Infotaululle pitää kiertää ylimääräinen reitti •Infotaulussa ei ole "Olet tässä" -merkkiä. •Pysäköintialueen kohdalla ei ole P-merkintää. •Pysäköintialueella ei ole opasteita parkkeerauksen suunnista. •Pysäköintialueen pintamateriaali on vaikeakulkuinen pyörätuolille. •Pysäköintialueella ei ole irva-ruutuja.
PYSÄKÖINTIALUE	<ul style="list-style-type: none"> •Pintamateriaalina sora oli vaikeakulkuinen. •Polun reunalta oli jyrkkä pudotus.
KULKUVÄYLÄ LOSSILLE	<ul style="list-style-type: none"> •Laiturissa ja lossin kaitteissa suuret välit, joista lapset voivat helposti pudota veteen. •Laiturilla ei ole penkkejä ja tukikaitteita. •Lossiin kaivattiin käyttöohjeita ja lossin vetäminen oli raskasta. •Lossiin on porras. •Lossin pohjalaudoitus on pystypäin, jolloin pyörät uppoavat lautojen väleihin. •Lossi on melko pieni.
LOSSI	<ul style="list-style-type: none"> •Polku on osittain hyvin kapea. •Kulkuväylällä ei ole ohitus- tai levähdyspaikkoja. •Kulkuväylä on todella juurakkoinen ja kivinen.
KULKUVÄYLÄ LOSSIN JÄLKEEN	<ul style="list-style-type: none"> •Kulkuväylästä ennen lossia voisi ottaa mallia tähän maastopätkään. •Kulkuväylälle levennyksiä, jotta ohittaminen onnistuu. Myös levähdyspaikat penkkeineen tulisivat tarpeeseen. •Kulkuväylälle tulisi ajaa lisää maata, jotta suurin osa juurista ja kivistä jäisi piiloon.
VARAUSKOTA	<ul style="list-style-type: none"> •Portaat estivät kotoan pääsyn pyörätuoleilla. •Reitti varauskodalle varsinkin pienten lasten kanssa kulkeville melko pitkä.
HUUSSIT	<ul style="list-style-type: none"> •Pönttö on keskellä lattiaa. •Seinistä oli vaikea saada tukea. •Ovissa ei ollut kahvoja.
	<ul style="list-style-type: none"> •Infotaulun voisi siirtää parkkialueelle. •Infotaulun karttaan tulisi lisätä "Olet tässä" -merkin. •Pysäköintialueelle olisi hyvä saada P-merkintä. •Opasteet parkkeerauksen suunnasta helpottaisivat parkkeerausta. •Soraa parempi pintamateriaali olisi kivituhka. Pysäköintialueen voisi myös asfaloitoida, jolloin parkkiruudut voisi maalata näkyviin. •Pysäköintialueella tulisi olla merkityt invaruudut. •Kivituhka toimisi pinta-materiaalina soraa paremmin ja olisi helppokulkuisempi. •Polulta putoamista voisi estää selkeällä reunalla, esimerkiksi reunakivellä tai -puulla. •Ritiliää kaitteitten väliin, jotta laituri ja lossi ovat turvallisempia lapsille. •Laiturille penkkejä levähdystä varten ja lossiin sekä laiturille tukikaitteita. •Käyttöohjeet lossin liikuttamisesta. Liikuttaminen olisi helpompaa, jos laitureilla olisi kampiakselit, joista pyörittää. •Liuska lossiin. •Vaakalaudoitus lossin pohjalle. •Kaikinpuolin isompaan lossiin mahtuisi hippocampenkin kanssa helpommin. Myös ilmoitusta painorajoituksesta kaivattiin.
	<ul style="list-style-type: none"> •Luiska kodasta ennen lossia voisi ottaa mallia tähän maastopätkään. •Luiska kotoaan. Tilavassa kodassa mahtuu hyvin olemaan. •Heti lossin jälkeen voisi olla jonkinlainen kota tai nuotiopaikka. •Pönttöön selkänöjä, jotta myös takaa saisi tukea. •Seiniin lisää tukikaitteita. •Huussien oviin ovenkahvat. Tukikahvat myös oven sisäpuolelle, jotta oven sulkeminen helpottuisi

Taulukko 1. Kehittämisehdotukset

8 Pohdinta ja yhteenveto

Oletuksena oli, että lossi olisi esteettömyyden kannalta haasteellisin kohta reitillä. Avustajien kanssa lossilla kulkeminen onnistui kuitenkin hyvin. Pieniä kynnyksiä laiturin ja maan välillä ei edes huomannut, kun taas kulkuväylällä olevat kivet ja juurakot olivat ennakoitua haasteellisempia ylittää. Suurimmat ongelmat olivat maaston pinnan epätasaisuus ja kulkuväylän jyrkkyys.

Testipäivää suunnitellessa oli puhe Metsähallituksen edustajan kanssa lisämaan tuomisesta reitille edellisen talven aikana. Lisämaan tuominen olisi voinut myös vaikeuttaa etenemistä. Kuitenkaan maan tuominen ei suoraan tee reitistä esteetöntä. Jos maa on soraista, on se kivistä maastoakin hankalampi edetä pyörätuolilla. Nykyisellään maasto oli hyvin kivistä ja sen vuoksi vaihtelevaa.

Kaikille avustajille hippocampe oli täysin uusi väline. Tämä saattanee vaikuttaa tuloksiin, koska kukaan avustajista ei osannut ennalta käyttää hippocampea. Reitin alussa hippocampen liikuttamisessa ilmeni vaikeuksia, jotka kuitenkin loppua kohden helpottuivat, kun avustajat oppivat käyttämään välinettä. Vaikeuksia oli muun muassa isojen kivien kiertämisessä ja jyrkkien mäkien nousemisessa. Toisaalta, jos joku aiemmin hippocampea käyttämätön vuokraa kyseisen apuvälineen ja lähtee sen kanssa ensi kertaa kyseiselle reitille, hän joutuu täsmälleen samaan tilanteeseen. Peruspyörätuolin käyttäjä hallitsi oman tuolinsa, mutta etenemisessä oli silti samoja ongelmia kuin hippocampen kanssa kulkiessa. Nämä ongelmat johtuivat peruspyörätuolin sopimattomuudesta niin vaativaan maastoon. Peruspyörätuolilla ongelmakohdat tulivat siis näkyviin vielä selvemmin. Luonnossa liikkumisen apuvälineet ovat toistaiseksi vielä kovin tuntemattomia monille ihmisille. Näiden apuvälineiden olemassaolosta ei ehkä riittävästi tiedoteta. Ihmisillä ei myöskään ole tietoa, kuinka voivat saada käyttöönsä apuvälineen, josta ovat kiinnostuneet.

Testaajat olivat osaksi meille ennestään tuttuja. Havainnoijat jaettiin siten, että testaaja ei ollut havainnoijalle ennestään tuttu. Tällä pyrimme saamaan mahdollisimman puolueettoman näkökulman havainnointiin. Tulosten tulkinnassa huomasimme kuitenkin, että tuttuus tai tuntemattomuus ei vaikuttanut testaajien mielipiteisiin reitistä. Haastattelussa nousi esiin kaikilta testaajilta täysin saman-

laisia huomioita. Koimme, että tuttuus antoi testaajille enemmän rohkeutta tuoda ilmi omaa rehellistä mielipidettä. Kukaan testaajista ei ujostellut tuoda omaa näkemystään esille, vaikka se olisi eronnut toisen testaajan kommentista.

Aineistonkeruumenetelmät olivat tässä tutkimuksessa käytettäviksi toimivia. Ennakkoon suoritettu mittauspäivä onnistui hyvin ja varsinaista testipäivää varten saatiin arvokasta informaatiota. Pyysimme muun muassa suunniteltua enemmän avustajia testipäivään. Mittaustuloksilla saimme numeerisia vastauksia esteettömän reitin toteutumisesta. Teemahaastattelulla saimme monipuolisesti kokemustietoa. Testaajat olivat kaikki avoimia kertomaan suoran mielipiteensä, mikä helpotti tutkimuksen tekemistä. Havainnointi onnistui hyvin, kun jokaiselle testaajalle oli ennalta määritelty oma havainnoija, joka ei ollut päävastuussa testaajan etenemisestä. Testipäivässä mukana olleet avustajat olivat korvaamaton apu opinnäytetyön toteutukselle. Heidän kaikkien avulla jälkikäteen arvioituna saimme vastaukset opinnäytetyömme tehtäviin ja tutkimus onnistui hyvin.

Luotettavuutta on pyritty kehittämään pitämällä kaikki tutkimuksen vaiheet läpinäkyvinä opinnäytetyön lukijalle. Haastattelurunko on tehty harkitusti mieltien tutkimuksen todellista aihetta ja sitä, mihin halutaan vastauksia. Työtä on tehnyt kolme henkilöä, joiden kaikkien tavat toimia ja tulkita tuloksia vaikuttavat opinnäytetyön lopputulokseen. Kolmen ihmisen näkemysten yhdistäminen voi olla haastavaa, mutta tässä yhteydessä pohdinnat on saatu yhdistettyä jouhevasti. Litterointi suoritettiin heti testipäivän jälkeen jakamalla aineisto kolmeen osaan, jolloin jokainen opinnäytetyön tekijä sai oman vastualueensa. Jokainen opinnäytetyön tekijä on myös käynyt läpi koko haastatteluaineistot äänityksenä sekä litteroituna tekstinä. Samoin havainnoinnit on tuotu kirjallisiksi yksilöllisesti. Nämä tulokset on myöhemmin yhdistetty.

Opinnäytetyömme tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin muiden Suomessa tehtyjen tutkimusten. Luontoliikuntapaikat ja -polut eivät tällä hetkellä ole esteettömiä monessakaan paikassa. Aihe on hyvin ajankohtainen ja kiinnostusta on tutkia ja kehittää luontoliikuntareittien esteettömyyttä, mutta se ei vielä juurikaan näy normaalille kävijälle.

Toiminnan voiman malli toi perustaa sille, miksi reittejä tulee kehittää. Tutkimusten mukaan luonto on ympäristönä selvästi hyväksi hyvinvoinnille, joten jokaisen tulisi päästä kokemaan luonnon ainutlaatuisuus. Luonto myös vetosi jokaiseen testajaan. Toiminta on kokonaisvaltaisesti vetoavaa kun sen kautta kokee vahvistavuutta, mielihyvää ja tuotteliaisuutta (Pierce 2003, 9-10; Hautala ym. 2011, 118-119). Kaikki testajat kertoivat nauttineensa luonnosta eli kokeensa mielihyvää. Vahvistavuudesta ei tässä yhteydessä voida puhua, koska kaikki testajat olivat yhtä mieltä retken olleen todella rankka eikä maisemia ehtinyt ihaillemaan. Reitin ympäristö kuitenkin oli kaikille testajille mieluinen. He voisivat kokea myös vahvistavuutta, kunhan reittiä muokattaisiin pyörätuoleille sopivammaksi. Luonnon ainutlaatuisuus ja eri vuodenaikojen kokeminen on hyvin terapeuttista. Jokainen tuntee ympäristönsä ainutlaatuisesti omassa kehossaan eri lailla (Pierce 2003, 10-11). Luonto tarjoaa joka päivä ainutlaatuisia kokemuksia, koska säätilat, vuodenaajat, vuorokaudenaajat ja luonnossa vierailijat muokkaavat ympäristöä jatkuvasti.

Olemme oppineet tämän opinnäytetyön myötä luontoliikunnan esteettömyydestä paljon. Olemme myös tutustuneet asioihin, jotka eivät ole olleet meille aikaisemmin tuttuja. Esimerkiksi yhteistyö rakennusinsinöörien kanssa oli sujuvaa ja antoisaa. Vaaituskojeen käyttö lisäsi tulosten luotettavuutta.

Jatkotutkimusaiheena olisi kiinnostavaa saattaa loppuun Reporeitin esteettömyysuunnitelma. Tulevaisuudessa voisi selvittää, mitkä muutostyöt ovat mahdollisia toteuttaa ja kehittykö reitti sellaiseksi, että pyörätuolinkäyttäjät ja lastenvaunujen kanssa liikkuvat pääsevät vaivatta kulkemaan reitillä. Tässä opinnäytetyössä tarkastelimme reitin soveltuvuutta nimenomaan pyörätuolinkäyttäjälle ja lastenvaunujen kanssa kulkevalle. Tutkimusta voisi laajentaa myös tarkastelemaan sitä, kuinka esimerkiksi näkövammaisen pärjäisi polulla.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika: Vastapaino.

Disabled living foundation. 2009.

http://www.dlf.org.uk/factsheets/Choosing_an_Active_User_Wheelchair.pdf Luettu 21.7.2013

Esteetön. 2010.

<http://www.esteeton.fi/portal/> Luettu 24.9.2012

Elämisen tuki Oy. 2011.

<http://www.elamisentuki.fi/esteettomyyskartoitus> Luettu 12.12.2012

Forest. 2012.

<http://www.forest.fi/smyforest/forest.nsf/allbyid/BE3C5576C911F822C2256F3100418AFD> Luettu 12.11.2012

Hasselkus B. R. 2011. The meaning of everyday occupation. Thorofare, NJ, USA: Slack incorporated.

Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykönen, M. 2011. Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hirvonen, K. 2009. Esteettömyyskartoitusmenetelmän soveltaminen luontomatkailuympäristöön. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Ihmisoikeudet. 2013.

<http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=esteettoemyys> Luettu 2.1.2013

Invalidiliitto. 2009.

http://inport2.invalidiliitto.fi/Raken_Ympariston_Esteet_netti.pdf Luettu 12.12.2012

Kruus-Niemelä, M., Pohjolainen, T. & Alaranta, H. 2009. Päivittäisten toimintojen ja liikkumisen apuvälineet.

http://ezproxy.saimia.fi:2070/dtk/tyt/koti?p_artikkeli=fys00035&p_haku=apuv%C3%A4lineet Luettu 25.9.2012

Kunto. 2012.

<http://www.kunto.fi/etusivu/> Luettu 24.9.2012

KvaliMOTV. 2013.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html Luettu 21.6.2013

Luontoon. Reittien vaativuusluokittelu. 2012.
<http://www.luontoon.fi/RetkeilynABC/retkenuunnittelu/reittienvaativuusluokittelu/Sivut/Default.aspx> Luettu 24.9.2012

Luontoon. Repoveden reitit. 2012.
<http://www.luontoon.fi/retkikohteet/kansallispuistot/repovesi/reitit/Sivut/Default.aspx> Luettu 6.10.2012

Malike. 2012.
<http://www.malike.fi/fi/valineet/toimintavaliineet/maastoon> Luettu 24.9.2012

Metla. 2012.
<http://www.metla.fi/metinfo/kestavyys/c3-accessibility-of-recreation.htm> Luettu 15.11.2012

MS-liitto. 2013.
<http://www.ms-liitto.fi/tietoa/ms-tauti/mik%C3%A4-ms-tauti> Luettu 20.7.2013

Mäkynen, J. & Wiik, M. 2004. Toimintamalli esteettömän ja turvallisen kävelyympäristön kehittämiseksi. Case Espoon keskus. Liikenne- ja viestintäministeriö.

Novari, E. 2010. Esteetön maisemapolku Yyteriin: kaikille mahdollisuus Yyterin hiekkarannan kokemiseen. Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Perustuslaki. 2 luku, Perusoikeudet 6 § Yhdenvertaisuus. 1999.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Perustuslaki%20%20luku%2C%20Perusoikeudet%20%20%20C2%A7%20Yhdenvertaisuus> Luettu 2.1.2013

Pierce, D. 2003. Occupation by Design. Building Therapeutic Power. Philadelphia: F.A. Davis Company.

Purho, M. & Koivisto, M. 2008. "Ylös, ulos ja liikkeelle" Ulkoilu ja iäkäs ihminen hoiva- ja laitoshoidossa. Hoitohenkilökunnan näkökulmia. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Repovesi 2012.
<http://www.repovesi.com> Luettu 6.10.2012

Salminen, A-L. (toim.) 2004. Apuvälinekirja. Tammer-Paino Oy

Silvennoinen H., Tyrväinen L., Korpela K. & Ylen M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52.

Sievänen T. ja Neuvonen M. Virkistyskäytön kysyntä 2000-2010. Luonnon virkistyskäyttö 2010 –yhteenvetoraportti.

Skogsstyrelsen. 2005.
http://pub.epsilon.slu.se/4608/1/Rapport_2005_1.pdf Luettu 20.7.2013

Stakes. 2012.

<http://info.stakes.fi/apuvalineet/FI/oppimateriaali/asiantuntijoille/liikkuminenat.htm> Luettu 24.9.2012

Taha-aho M. 2005. Luontokokemus ja henkinen hyvinvointi. Jyväskylän yliopisto, Terveystieteiden Pro gradu –tutkielma.

Tiehallinto. 2002.

http://www.transportal.fi/Hankkeet/elsa/tietopankki/tietopankki_pdf/esteeton_ymparisto_kaikille.pdf Luettu 25.9.2012

TiLite. 2013.

http://www.tilite.com/wchairs_tr3.php Luettu 21.7.2013

Toimintaterapeuttien Maailmanliitto. WFOT Kannantotto ihmisoikeuksiin. 2012.

<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/ihmisoikeudet.pdf> Luettu 5.12.2012

Töytäri, O., Koistinen, A-K., Hiltunen, N. & Leivo, H. 2004. Liikkua. Teoksessa: Salminen, A-L. (toim.) Apuvälinekirja. Tammer-Paino Oy.

Vaunuaitta. Lastenvaunut ja –rattaat. 2012.

<http://www.vaunuaitta.fi/lastenvaunut-rattaat-c-2.html> Luettu 15.11.2012

Verhe, I., Ruti, M. & Suomen Invalidien liitto. 2007. Esteetön luontoliikunta. Tampere: Tammer-Paino Oy

Turvallisuussuunnitelma

9.5.2013

1. **Tapahtuman nimi**
Testipäivä Repoveden Reporeitillä
2. **Ajankohta**
11.5.2013
3. **Paikkakunta**
Kouvola
4. **Järjestäjät**
Iina Putkinen, Nina Ronkainen & Alina Unelius
5. **Alue**
Lähtö tapahtuu Lapinsalmen pysäköintialueelta (Riippusillantie 55, Hillosensalmi), josta matka jatkuu kohti Ketunlossia ja Määkijän kotaa.
6. **Tapahtumaan osallistuvien lukumäärä**
Testaajia 4 henkilöä, avustajia 1 henkilö, järjestäjiä 3 henkilöä, muut 2 henkilöä eli yhteensä 10 henkilöä.
7. **Ensiapuvastaavat**
Iina Putkinen, Nina Ronkainen & Alina Unelius
8. **Päivystävä terveyskeskus**
Kuusankosken aluesairaala
9. **Ajo-ohje tapahtumapaikalle**
Lapinsalmen pysäköintialue, Riippusillantie 55, Kouvola.

Kouvolasta Lapinsalmen pysäköintialueelle

Kouvolasta lähtevältä kantatie 15:ltä käännytään Valkealan kohdalla Valkeala-Mäntyharju -tielle (nro 368). Opasteet alkavat ABC Valkealan kohdalta. Vuohijärven kylän jälkeen ajetaan noin 8 km ja käännytään oikealle Tihvetjärventielle. Aja Tihvetjärventietä noin 2 km, minkä jälkeen käänny vasemmalle Riippusillantielle. Aja noin puoli kilometriä ja olet perillä Lapinsalmen pysäköintialueella.

Mäntyharjusta Lapinsalmen pysäköintialueelle

Mäntyharjusta ajetaan tietä nro 368 Voikoskelle. Voikosken sillan jälkeen on opasteet Lapinsalmi. Noin 12 km jälkeen tulee opaste, joka ohjaa kääntymään vasemmalle Tihvetniementielle. Aja Tihvetjärventietä noin 2 km, jonka jälkeen käänny vasemmalle Riippusillantielle. Aja noin puoli kilometriä, ja olet perillä Lapinsalmen pysäköintialueella.

10. Riskit ja niihin varautuminen

- Loukkaantumiset: Pieniä loukkaantumisia varten otamme ensiapulaukun, jossa on tarpeelliset välineet. Testaajille on kerrottu reitistä etukäteen ja pyydetty liikkumaan varovaisesti.
- Sairaskohtaukset: Olemme tietoisia mahdollisista sairauksista, jotka voivat aiheuttaa kohtauksia. Pidämme huolen nesteytyksestä yms.
- Välineiden rikkoutuminen: Yksi maastopyörätuoli on varalla.
- Jokainen päivään osallistuja on saanut tarkat tiedot päivän tapahtumista.
- Päivän järjestäjät ovat käyneet reitin läpi ennen testipäivää ja kartoittaneet vaaranpaikat.

11. Puhelinnumeroita

Vastuuhenkilöt:

Iina Putkinen	040 xxxxxxx
Nina Ronkainen	040 xxxxxxx
Alina Unelius	040 xxxxxxx

KAIKKI HÄLYTYKSET

112

Myrkytyskeskus

09 471 977

Kutsukirje 23.4.2013

Hei!

Olemme kolme toimintaterapeuttiopiskelijaa Saimaan ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme Repoveden kansallispuistoon. Opinnäytetyön tehtävänä on kartoittaa ja kehittää Repoveden luontoreittien esteettömyyttä. Teemme esteettömyyskartoituksia reitille ja järjestämme testipäivän, jossa testataan reitin esteettömyyttä ja käyttäjäkokemuksia. Näiden perusteella laadimme Repoveden kansallispuistolle mahdollisia kehittämisehdotuksia.

Te olette yksi testipäivään osallistuvista testaaajista. Testipäivään osallistuu kolme testaaajaa, joista yksi kulkee maastopyörätuolilla, toinen peruspyörätuolilla ja kolmas lastenvaunujen kanssa. Pyydämme lupaanne saada keskustella kanssanne reitin esteettömyyteen liittyvistä asioista ja mahdollisista toiveistanne reitin suhteen.

Tarkoituksenamme on haastatella testipäivään osallistuvat ryhmähaastattelussa. Koko testipäivään ja haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Teillä on oikeus tarkistaa myöhemmin vastauksianne ja voitte keskeyttää koko osallistumisenne milloin tahansa.

Haastattelu on tarkoitus videokuvata, jotta haastattelusta saatava tieto saataisiin mahdollisimman tarkasti tallennettua. Kaikki haastattelussa kertomanne käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja tallenteet hävitetään asianmukaisesti työn valmistuttua. Halutessanne Teidän henkilöllisyytenne ei tule esiin opinnäytetyön kirjallisessa raportissa tai muussakaan tulosten esitteilyssä.

Testipäivä toteutetaan lauantaina 11.5.2013. Testipäivään on varattu koko päivä. Aloitamme 10.00 Lapinsalmen pysäköintialueelta ja lopetamme n. kello 15.00. Tarvitsemme kirjallisen suostumuksen haastatteluun ja valokuvaukseen suostumisesta. Suostumislomakkeet ovat tämän kirjeen yhteydessä ja ne voi palauttaa testipäivän yhteydessä.

Vastaamme mielellämme opinnäytetyötä koskeviin kysymyksiin.

Yhteistyöterveisin

Iina Putkinen
Puh.
Sähköpostiosoite

Nina Ronkainen
Puh.
Sähköpostiosoite

Alina Unelius
Puh.
Sähköpostiosoite

Suostumus

Repoveden kansallispuiston Ketunlenkin esteettömyyskartoitus

lina Putkinen, Nina Ronkainen & Alina Unelius

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Tiedän, että minulla on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni missä vaiheessa tahansa.

Testipäivään osallistuva(t) henkilö(t)

Opiskelijat

Pyydämme Teiltä myös lupaa valokuvaukseen ja videokuvaukseen. Otamme valokuvia havainnollistaaksemme reitin ongelmakohtia. Valokuvia tulee valmiiseen opinnäytetyöraporttiin ja artikkeliin, jonka kirjoitamme Suomen Toimintaterapeuttiliiton lehteen.

Halutessanne teidän henkilöllisyytenne ei tule esiin valokuvista ja Teillä on mahdollisuus tarkistaa teistä julkaistavat kuvat. Haastattelut videokuvataan, mutta videomateriaaleja ei julkaista missään, vaan ne tulevat vain opinnäytetyön raportointia varten, minkä jälkeen materiaali tuhoetaan.

Kuviani saa käyttää opinnäytetyöraportissa ja lehtiartikkelissa. Minua saa videokuvata raportointia varten

Kyllä _____

Ei _____

Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön.

Aika, paikka ja allekirjoitus

PÄIVÄN OHJELMA

23.4.2013

Rullaten Repovedelle!

Tervetuloa testipäivään lauantaina 11.5.2013. Aloitamme päivän Lapinsalmen pysäköintialueelta kello 10.00. Jokaisen tulee huolehtia omasta kyydityksestä paikalle. Lapinsalmen osoite on Riippusillantie 55, 47910 Hillosensalmi. Se sijaitsee Kouvolan kunnan alueella ja tieltä 368 on hyvät opasteet sinne.

Tässä lyhyesti testipäivän kulku:

- Kello 10.00 tapaaminen Lapinsalmen pysäköintialueella.
- Käydään yhdessä läpi apuvälineet ja päivän kulku.
- Lähdetään kohti Ketunlossia.
- Yliitetään Kapiavesi lossilla.
- Jatketaan kohti Määkijän tulentekopaikkaa/varauskotaa
- Paistetaan makkaraa tulentekopaikalla ja keitetään kahvit kodassa. Kodassa testaajat haastatellaan.
- Lähdemme takaisin Lapinsalmen pysäköintialueelle. Pysäköintialueella testaajat haastatellaan.
- Kiitokset ja kotiinlähtö noin klo 15.00.

Varaamme kaikille makkaraa ja kahvia. Omia eväitä voi tuoda mukaan. Otamme myös vessapaperia huussissa käyntejä varten. Muista pukeutua lämpimästi ja sään mukaisesti. Varaa itsellesi mukaan reipasta ja avointa retkimieltä. Kehitetään yhdessä Repovedestä retkikohde meille jokaiselle!

Ota rohkeasti yhteyttä meihin, jos tulee jotain kysyttävää!

Yhteistyöterveisin,

lina, Nina ja Alina

Esteettömyyskartoituksen tiedonkeruulomake

Liite 5

Autopaikat:

Parkkialue on merkitty P-merkillä: kyllä/ei

Parkkialue sijaitsee: sisällä/ulkona/katettu/tienvarsi

Parkkialueen pintamateriaali:

Pysäköintialue on tasaisella maalla (ei pituus-/sivukaltevuuksia): kyllä/ei

Parkkialueella on merkityt autopaikat:

Kohteessa on ISA-tunnuksella merkittyjä autopaikkoja: kyllä/ei/määrä:

Opastaulu:

Kohteeseen tultaessa on opastaulu alueesta: kyllä/ei

Opastaulu on helposti havaittavissa: kyllä/ei

Opastaulu on sijoitettu kulkuväylän ulkopuolelle (ei törmäysvaaraa):
kyllä/ei

Opastaulun lähelle pääsy on mahdollista: kyllä/ei

Opastaulun alareunan korkeus: metriä

Opastaulun yläreunan korkeus: metriä

Opastaulun kirjasinkoko ja lukuetaisyys:

Opastaulussa on käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä: kyllä/ei

Opastaulussa on alueen kartta: kyllä/ei

Karttaan on merkitty "Olet tässä" -kohta: kyllä/ei

Opastaulussa/kartassa on käytetty symboleja: kyllä/ei

Opastaulussa on huomioitu kontrasti taustan ja tekstin/symbolien välillä:
kyllä/ei

Opastaulun pintamateriaali on heijastamaton: kyllä/ei

Opastaulussa on käytetty kohokirjoitusta tai -symboleja:

Opastekyltit:

Alueen opastekyltit ovat ulkoasultaan yhdenmukaisia: kyllä/ei

Opastekyltit ovat helposti havaittavissa: kyllä/ei

Opastekyltit ovat sijoitettu kulkuväylien ulkopuolelle (ei törmäysvaaraa): kyllä/ei

Opastekylttien lähelle pääsy on mahdollista: kyllä/ei

Opastekyltin tekstin korkeus maasta:

Opastekyltin tekstin kirjasinkoko ja lukuetaisyys:

Opastekyltteissä on tekstin lisäksi symboleja: kyllä/ei

Opastekyltteissä on huomioitu kontrasti taustan ja tekstin/symbolien välillä: kyllä/ei

Opastekyltteissä on käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä: kyllä/ei

Opastekyltteissä on käytetty koho- tai syvennyskuvioita: kyllä/ei

Opastekyltistä ilmenee suunta kohteeseen: kyllä/ei

Opastekyltistä ilmenee matka kohteeseen: kyllä/ei

Opastekyltin pintamateriaali on heijastamaton: kyllä/ei

Ulkoilureittien opastus:

Reitit on opastettu/merkattu: kyltein/ maalatuilla merkeillä/ nauhoilla/ värikoodein/
symbolein⁹⁶

Reittien opastekyltit ovat ulkoasultaan yhdenmukaisia: kyllä/ei

Opastekyltit ovat helposti havaittavissa: kyllä/ei

Opastekyltit on sijoitettu kulkuväylien ulkopuolelle (ei törmäysvaaraa): kyllä/ei

Opastekylttien lähelle pääsy on mahdollista: kyllä/ei

Opastekyltin tekstin korkeus maasta:
 Opastekyltin tekstin kirjasinkoko ja lukuetaisyys:
 Opastekylteissä on tekstin lisäksi symboleja: kyllä/ei
 Opastekylteissä on huomioitu kontrasti taustan ja tekstin/symbolien välillä: kyllä/ei
 Opastekylteissä on käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä: kyllä/ei
 Opastekylteissä on käytetty koho- tai syvennyskuvioita: kyllä/ei
 Opastekyltistä ilmenee kulkusuunta: kyllä/ei
 Opastekyltin pintamateriaali on heijastamaton: kyllä/ei
 Opastekyltissä on maininta reitin pituudesta: kyllä/ei
 Opastekyltissä on maininta reitin vaativuudesta: kyllä/ei
 Opastekyltit on sijoitettu kaikkiin ulkoilureitin risteyskohtiin: kyllä/ei
 Opastekyltit opastavat reittiä kumpaankin suuntaan: kyllä/ei
 Risteyskohdissa on opastettu suoraan reitti lähtöpisteeseen: kyllä/ei

Tietotaulut:

Reitin varrella on alueesta kertovia tietotauluja: kyllä/ei
 Tietotaulut ovat ulkoasultaan yhdenmukaisia: kyllä/ei
 Tietotaulu ovat helposti havaittavissa: kyllä/ei
 Tietotaulu on sijoitettu kulkuväylän ulkopuolelle (ei törmäysvaaraa): kyllä/ei
 Tietotaulun alareunan korkeus: metriä
 Tietotaulun yläreunan korkeus: metriä
 Tietotaulun kirjasinkoko ja lukuetaisyys: kyllä/ei
 Tietotauluissa on tekstin lisäksi kuvia:
 Tietotauluissa on huomioitu kontrasti taustan ja tekstin/symbolien välillä:
 Tietotauluissa on käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä:
 Tietotaulun pintamateriaali on heijastamaton:
 Tietotauluissa on käytetty koho- tai syvennyskuvioita/ pistekirjoitusta/ kuuntelu mahdollisuutta: kyllä/ei, mitä
 Tietotaulujen lähelle pääsy on mahdollista:

Kulkuväylä:

Kohteeseen on opastus: kyllä/ei
 Kohteesta takaisin lähtöpisteeseen on opastus: kyllä/ei
 Opastekyltti on yhdenmukainen alueen muiden opastekylttien kanssa: kyllä/ei, miten eroaa?
 Kulkuväylän pintamateriaali on kova, tasainen ja märkänäkin luistamaton: kyllä/ei, materiaali
 Kulkuväylän vapaa leveys kapeimmalla kohdalla: metriä
 Jos leveys alle 1800 mm, niin onko vähintään 1800 mm leveitä ohituspaikkoja, ja miten usein: kyllä/ei
 Kulkuväylän jyrkkyys jyrkimmästä kohdasta ja nousun/laskun pituus:
 Kulkuväylällä on porrastuksia/laskuja: kyllä/ei
 Kulkuväylää reunustaa käsijohteet: kyllä/ei/mäkiosuuksilla
 Käsijohteen korkeus/korkeudet: metriä
 Käsijohteen muoto:
 Käsijohteen materiaali:
 Kulkuväylä rajautuu selkeästi esim. reunakiveen tai nurmeen: kyllä/ei, miten rajautuu
 Kulkuväylällä on törmäys- tai kompastumisvaaraa aiheuttavia esteitä: kyllä/ei, mitä
 Kulkuväylän läheisyydessä on putoamisvaaraa aiheuttava tasoero: kyllä/ei, mikä
 Kulkuväylä risteää ajoradan/pyöräilyväylän kanssa: kyllä/ei

Levähdysalueet:

Reitin varrella, kulkuväylän ulkopuolella, on levähdysalueita: kyllä/ei

Levähdysalue rajautuu selkeästi ympäristöstä esim. reunakiveen: kyllä/ei

Levähdysalue on samassa tasossa kulkuväylän kanssa: kyllä/ei

Levähdysalueen pintamateriaali on kova, tasainen ja luistamaton: kyllä/ei, materiaali

Levähdysalue erottuu kulkuväylästä näkyvästi ja tuntuvasti (esim. materiaali vaihtuu): kyllä/ei

Levähdysalueen koko: metriä x metriä

Levähdysalueella on vapaata tilaa: metriä x metriä

Levähdysalueiden tiheys: (esim. 1paikka/250 metriä)

Levähdysalueella on istuimia: kyllä/ei, määrä

Sisäänkäynti:

Sisäänkäynti on helppo havaita: kyllä/ei

Sisäänkäynti on merkitty opasteella: kyllä/ei

Opaste on helposti havaittavissa: kyllä/ei, sijainti

Opasteen lähelle pääsy on mahdollista: kyllä/ei

Opasteen tekstin korkeus maasta:

Opasteen tekstin kirjasinkoko ja lukuetaisyys:

Opasteessa on tekstin lisäksi symboleja: kyllä/ei

Opasteessa on huomioitu kontrasti taustan ja tekstin/symbolien välillä: kyllä/ei

Opasteessa on käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä: kyllä/ei

Opasteessa on käytetty koho- tai syvennyskuvioita: kyllä/ei

Opasteen pintamateriaali on heijastamaton: kyllä/ei

Sisäänkäynti on katettu: kyllä/ei

Sisäänkäynnin yhteydessä on äänimajakka (esim. tuulikello): kyllä/ei

Sisäänkäynnin edustalla on ohjaava pintamateriaali: kyllä/ei

Sisäänkäynnin yhteydessä on sisäänkäyntitasanne: kyllä/ei

Sisäänkäyntitasanne on kova, tasainen ja märkänäkin luistamaton: kyllä/ei

Tulisija:

Tulisija sijaitsee: keskellä tilaa/vastapäätä ovea, seinän vieressä/ovesta katsottuna vasemmalla/...

Tulisijan korkeus:

Tulisijan yhteydessä on: muurinpohjapanu/ rutilä/ savustuslaatikko/makkaratikkuja

Ruuanvalmistustason korkeus:

Tulisijan äärellä on vapaata tilaa: kyllä/ei, metriä x metriä

Tulisijan läheisyydessä on istuimia: kyllä/ei, määrä

Istuimet ovat: kiinteä/siirrettävä

Istuintyyppi: yhden istuttava/pitkä penkki/käsinojallinen/ei käsinojia

Istuimen korkeus/korkeudet:

Istuimen materiaali:109

Tulisijan läheisyydessä on polttopuita: kyllä/ei

Jos kyllä, polttopuut on valmiiksi pilkottu: kyllä/ei

Jos ei, niin polttopuiden sijainti:

Polttopuut on valmiiksi pilkottu: kyllä/ei

Jätehuolto:

Kodassa on jäteastia: kyllä/ei

Jäteastia on kannellinen: kyllä/ei

Kannen avaamiseen tarvittava voima: kevyt/normaali/raskas

Jäteastian käyttökorkeus maasta: metriä

Kota:

Kulkuväylä kodalle (katso kohta Kulkuväylä)

Kodan sisäänkäynti (katso kohta Sisäänkäynti)

Kodan sisätila:

Kodan lattiamateriaali:

Lattiapinnalla on kompastumisvaaran aiheuttavia epätasaisuuksia: kyllä/ei, mitä

Kodassa on vapaata liikkumistilaa:

Kodassa on istuimia: kyllä/ei

Istuin on: kiinteä/siirrettävä

Istuimen korkeus/korkeudet:

Istuimen materiaali:

Istuin tyyppi: yhden/monen istuttava/nojallinen/ilman

Istuinten sijainti: seinän vieressä/ tulisijan äärellä/...110

Istuimen läheisyydessä on kaiteita/tukitankoja, joiden avulla istuimelle

laskeutuminen ja nouseminen helpottuvat: kyllä/ei, mitä

Kodassa on pöytä/pöytiä: kyllä/ei, määrä

Pöydän sijainti: seinän vieressä/ keskellä tilaa/ vasemmalla/oikealla

Pöydän korkeus:

Pöydän alla on vapaata jalkatilaa: kyllä/ei

Vapaan tilan korkeus:

Vapaan tilan leveys:

Vapaan tilan syvyys:

Pöydän materiaali:

Kalusteet erottuvat hyvin taustastaan: kyllä/ei

Kodassa kulkuväylällä on törmäysvaaraa aiheuttavia kiinteitä esteitä: kyllä/ei, mitä

Valaistus on toteutettu: luonnonvalolla/ lampuilla/ ...

Nuotipaikka:

Kulkuväylä nuotipaikalle (katso kohta Kulkuväylä)

Nuotipaikka:

Nuotipaikan alusmateriaali: luonnon maa-alusta/laudoitus/ laatta...

Nuotipaikan alustassa on kompastumisvaaran aiheuttavia epätasaisuuksia: kyllä/ei, mitä

Nuotipaikalla on sammutusveden saanti mahdollisuus: kyllä/ei, mistä

Nuotipaikan lähin juomaveden saanti paikka: mikä, etäisyys

Nuotion ympärillä on istuimia: kyllä/ei

Istuin on: kiinteä/siirrettävä

Istuimen korkeus/korkeudet:

Istuimen materiaali:

Istuin tyyppi: yhden/monen istuttava/nojallinen/ilman

Nuotion ääreen vievän kulkuväylän vapaa leveys kapeimmalta kohdalta:

Polttopuut:

Nuotipaikalla on valmiiksi pilkottuja polttopuita: kyllä/ei

Polttopuut on selkeästi havaittavalla paikalla: kyllä/ei

Polttopuut sijaitsevat nuotioon nähden: missä?

Polttopuiden sijainti korkeus:

Puuvarastossa on valmiiksi pilkottuja polttopuita: kyllä/ei

Puuvaraston etäisyys nuotiolta: metriä
Kulkuväylä nuotiolta polttopuuvarastolle (katso kohta Kulkuväylä)

Huussi:

Kulkuväylä huussiin (katso kohta Kulkuväylä)

Huussin sisäänkäynti:

Sisäänkäynti on helppo havaita: kyllä/ei

Esteetön huussi on merkitty ISA-tunnuksella: kyllä/ei

Huussit on merkitty ukko ja akka symboleilla: kyllä/ei

Merkinnöissä on huomioitu, että esteetön huussi ei ole sukupuoleen sidottu: kyllä/ei

Huussien opastemerkit on sijoitettu oven avautuvan reunan puolelle seinään: kyllä/ei, mihin

Opaste on helposti havaittavissa: kyllä/ei, sijainti

Opasteen lähelle pääsy on mahdollista: kyllä/ei

Opasteen tekstin korkeus maasta:

Opasteen tekstin kirjasinkoko ja lukuetäisyys:

Opasteessa on tekstin lisäksi symboleja: kyllä/ei

Opasteessa on huomioitu kontrasti taustan ja tekstin/symbolien välillä: kyllä/ei

Opasteessa on käytetty helppolukuista kirjasintyyppiä: kyllä/ei

Opasteessa on käytetty koho- tai syvennyskuvioita: kyllä/ei

Opasteen pintamateriaali on heijastamaton: kyllä/ei

Sisäänkäynti on katettu: kyllä/ei¹³¹

Sisäänkäynnin yhteydessä on äänimajakka (esim. tuulikello): kyllä/ei

Sisäänkäynnin edustalla on ohjaava pintamateriaali: kyllä/ei

Sisäänkäynnin yhteydessä on sisäänkäyntitasanne: kyllä/ei

Sisäänkäyntitasanne on kova, tasainen ja märkänäkin luistamaton: kyllä/ei

Huussin sisätilat:

Huussin istuin:

Istuimen korkeus:

Istuimen läheisyydessä on käsituet: molemmilla puolilla/oikealla/vasemmalla/ei ole

Käsituet ovat ylösnostettavia:

Käsitukien käyttö on mahdollista yhdellä kädellä: kyllä/ei

Käsitukien korkeus:

Käsitukien etäisyys toisistaan:

Käsituet yltyvät istuimen etureunan yli: kyllä/ei, paljonko

Käsituessa on paperirullapidike: oikealla/vasemmalla/ei ole

Paperirullapidikkeen paikka:

Istuimen oikealle puolelle jää vapaata tilaa:

Istuimen vasemmalle puolelle jää vapaata tilaa:

Istuimen eteen jää vapaata tilaa:

Huussissa on roskasäiliö: kyllä/ei

Roskasäiliö on kannellinen: kyllä/ei¹³²

Roskasäiliön kannen aukaisemiseen tarvittava voima: kevyt/normaali/raskas

Roskasäiliön korkeus:

Huussin yhteydessä on mahdollisuus käsien pesuun: kyllä/ei

Miten käsienpesu on järjestetty?

Huussissa on naulakko/naulakoita: kyllä/ei

Naulakoiden korkeus/korkeudet

Huussissa on pöytätaaso: kyllä/ei

Tason korkeus:

Tason koko:

Huussin valaistus on toteutettu: lampulla/ luonnonvalolla

Teemahaastattelurunko

Parkkipaikka/sisääntulo

Parkkialue

Opastaulu

Parkkipaikka - lossi

Kulkuväylä

Levähdysalueet?

Miltä reitti tuntui?

Miten helppo se oli kulkea?

Mitä ongelmakohtia?

Lossi

Laiturit

Miten lossiin pääsee ja miten sieltä pois?

Lossi - Määkijä

Kulkuväylä

Levähdysalueet?

Miltä reitti tuntui?

Miten helppo se oli kulkea?

Mitä ongelmakohtia?

Määkijä

Huussit -Millaisena koitte huussin, tulentekopaikan...?

Nuotiopaikka

Jätehuolto

Kota

Siirtymisalueet

Kaivo

Puuliiterit

Koko reitin ajan

Reitin opastus/Opastekyltit

Tietotaulut

Onko ideoita, miten reitin esteettömyyttä voisi parantaa?

Karttaan merkataan ennen testipäivää kohdat, joissa todennäköisesti tulee olemaan hankaluuksia. Karttaan merkitään myös kohdat, jotka mittausten mukaan pitäisi olla helppoja kulkea. Mukana kulkee myös lomake johon kirjoitetaan havainnot kulkemisesta reitillä. Lomakkeeseen reitti jaetaan kuuteen osaan; Lapinsalmen pysäköintialue, väli 1., Ketunlossi, väli 2., Määkijän varuskota ja "ulkotilat" (tulentelepaikka yms.). Näitä karttoja sekä havainnointilomakkeita tulee sitten olemaan jokaisella havainnoijalla kaksi, yksi kumpaankin suuntaan.

Näitä kaikkea havainnoidaan:

- Reitin fyysinen rasittavuus
 - Hengästyykö testaaja/avustaja?
 - Tarvitseeko testaaja/avustaja ulkopuolista apua joissakin tilanteissa?
 - Onko reitillä levähdyspaikkoja joissa nopeammat pääsevät ohitse
- Oliko liikkuminen hankalan näköistä?
 - Kallistuivatko pyörätuoli/vaunut paljon?
 - Oliko ahdasta?
 - Hankaloittiko liiallinen kaltevuus/korkeuserot liikkumista?
- Turvallisuus, onko putoamis-/vajoamisvaaroja

Lapinsalmen pysäköintialue

- onko pyörätuoleihin/vaunuihin siirtyminen helppoa vai vaikeaa
- ovatko opasteet niin, että testaajat osaavat lähteä oikeaan suuntaan
- millaisia hankaluuksia osuudella näky

Väli 1.

- onko kulkeminen sujuvaa
- millaisia hankaluuksia osuudella näky

Ketunlossi

- miten siirtyminen lossiin onnistui
- tarvitsiko ulkopuolista apua
- mahtuiko lossiin apuvälineen kanssa hyvin
- miten raskasta lossin liikuttaminen oli

Väli 2.

- onko kulkeminen sujuvaa
- millaisia hankaluuksia osuudella näky

Määkijän varaukset ja huussi

- kuinka helppo kotoon mennä?
- mahtuuko kodassa toimimaan hyvin apuvälineen kanssa
- mitä ongelmia huomasit
- millaisia hankaluuksia osuudella näky
- pääsikö huussiin pyörätuolilla ongelmitta?
- mahtuiko huussissa liikkumaan pyörätuolilla, vapaa tila pöntön sivuil-
la sekä pyörähdysympyrä
- pääsikö pöntöltä pois vaikeuksitta, oliko istuin riittävän/liian korkea?

Määkijän "ulkotilat"

- miten lähelle nuotiota testaajan on mahdollista päästä
- pystyykö testaaja itse sytyttämään nuotion, näyttääkö se turvalliselta
- pystyykö testaaja itse hakemaan puita/ pilkkomaan niitä
- millaisia hankaluuksia osuudella näky